

Udskrift af dombogen

DOM

Afsagt den 5. april 2018 i sag nr. BS 2-338/2017:

Bjarne Overmark
Østervold 15, 2. th.
8900 Randers C
og
Kasper Fuhr Christensen
Vestervold 17, 5. sal
8900 Randers C
og
Daniel Madié
Natskyggevej 12
8920 Randers NV
mod
Randers Kommune
Laksetorvet 1
8900 Randers C

Sagens baggrund og parternes påstande

Denne sag, der er anlagt den 24. marts 2017, angår, om Randers Kommunes beslutning af 22. juni 2015 om ændring af styrelsesvedtægten og den efterfølgende omkonstituering af de stående udvalg var ugyldig eller ulovlig.

Der har ved sagens afgørelse deltaget 3 dommere, jf. retsplejelovens § 12, stk. 3, nr. 4.

Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié har nedlagt påstand om, at kommunalbestyrelsens beslutning af 22. juni 2015 om ændring af kommunens styrelsesvedtægt i funktionsperioden 2014-2017 ophæves som ugyldig, subsidiært kendes ulovlig, subsidiært at kommunalbestyrelsens beslutning af 22. juni 2015 om omkonstituering af kommunalbestyrelsens stående udvalg i funktionsperioden 2014-2017 tilsidesættes som ugyldig, subsidiært kendes ulovlig.

Randers Kommune har nedlagt påstand om frifindelse.

Oplysningerne i sagen

Efter kommunalvalget i november 2013 konstituerede et bredt flertal i Randers Byråd sig således, at Claus Omann Jensen fra Venstre blev borgmester, Daniel Madié fra Det Konservative Folkeparti blev formand for erhvervs- og landdistriktsudvalget, Bjarne Overmark fra Beboerlisten blev formand for børne- og skoleudvalget, og Kasper Fuhr Christensen fra Velfærdslisten blev formand for socialudvalget inkl. de ikke arbejdsmarkedsparete borgere. I forbindelse med konstitueringen vedtog byrådet enstemmigt en ændring af styrelsesvedtægten for Randers Kommune i overensstemmelse med den indgåede konstitueringsaftale.

I februar 2014 indledte borgmester Claus Omann Jensen politiske drøftelser om en ny skolestruktur i Randers, der blandt andet ville indebære lukning af nogle af kommunens skoler. De videre forhandlinger foregik herefter kun med de byrådsgrupper, som på forhånd havde erklæret sig villige til at deltage i lukning af skoler, og som følge heraf deltog Velfærdslisten og Beboerlisten ikke. I forbindelse med forhandlingerne opponerede navnlig Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen både i byrådet og i medierne mod det, de opfattede som en lukket proces mellem byrådets flertal og forvaltningen. Dette gav anledning til flere klagesager fra deres side, ligesom Beboerlisten og Velfærdslisten i byrådet fremsatte forslag om suspension og indledning af personalejuridiske undersøgelser af kommunaldirektøren, direktøren for børn, skole og kultur samt skolechefen. Med henvisning til lukketheden i processen udtrådte Daniel Madié og dermed Det Konservative Folkeparti endvidere i oktober 2014 af det byrådsflertal, som stod bag det endelige forslag om at ændre skolestrukturen, og som indtil da havde bestået af Venstre, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti.

Af en artikel i Randers Amtsavis den 9. oktober 2014 fremgår, at Morten Grosbøl fra Dansk Folkeparti dagen før havde henvendt sig til Statsforvaltningen med spørgsmål om mulighederne for at foretage en omkonstituering i byrådet. I samme artikel bekræftede Dansk Folkepartis gruppeformand Frank Nørsgaard, at henvendelsen var sket på partiets vegne. Frank Nørsgaard oplyste endvidere, at henvendelsen til Statsforvaltningen skyldtes en tiltagende træthed over Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen, som han omtalte som "skrige-listerne", ligesom han bekræftede, at man gerne så, at konstitueringen blev lavet om vedrørende disse.

Venstres gruppeformand Anders Buhl-Christensen opfordrede i en pressemeddelelse af 10. oktober 2014 Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen til at trække sig som udvalgsformænd, idet han fandt det svært at se, hvordan de skulle kunne varetage opgaven med at have ansvar for udvalge-

nes dagsorden, som udarbejdes af forvaltningen, uden at have tillid til den forvaltning, som udførte det praktiske arbejde. Anders Buhl-Christensen indkaldte ifølge en artikel i Randers Amtsavis den 21. oktober 2014 byrådets konstitueringspartier til et hastemøde om Beboerlistens og Velfærdslistens debatniveau, herunder med henvisning til, at det var skadeligt for kommunens omdømme, at listerne havde krævet tre navngivne chefer inden for forvaltningen suspenderet for at have tilbageholdt oplysninger for et mindretal af byrådsmedlemmerne. Ifølge en artikel i Randers Amtsavis den 22. oktober 2014 blev parterne på mødet enige om at samarbejde i fremtiden, dog uden at Kasper Fuhr Christensen ville fragå bemærkningerne om, at skolestrukturdebatten havde været dybt kritisabel.

Skolestrukturforslaget blev vedtaget den 12. januar 2015 og indebar lukning af 5 skoler. Blandt andet Beboerlisten, Velfærdslisten og Det Konservative Folkeparti stemte imod. Efterfølgende beskrev en række avisartikler og læserbreve konflikten mellem byrådets flertal på den ene side og blandt andet Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié på den anden side.

I et læserbrev offentliggjort den 14. januar 2015 på den lokale Venstre-vælgerforenings hjemmeside og omtalt i Randers Amtsavis den 21. januar 2015 opfordrede partiets medlem Torben Høeg Bonde dem, der stemte imod skolestrukturændringen, til at stille sig spørgsmålet, om de konstruktivt ville arbejde for at forandre Randers, idet tiden ellers måtte være kommet for at skille vejene og til at rydde op i udvalgene og skabe en politisk langtidsholdbar ledelse med baggrund i Socialdemokratiet, Venstre, Dansk Folkeparti og eventuelt Socialistisk Folkeparti. Anders Buhl-Christensen kommenterede den 15. januar 2015 på hjemmesiden læserbrevet med bemærkningen ”En sag vi må drøfte”, og i en efterfølgende dialog med Bo Vestergaard Hansen fra Det Konservative Folkeparti anførte Anders Buhl-Christensen bl.a., at Bo Vestergaard Hansen skulle give ham en god grund til ikke at lade sig friste af en omkonstituering. Anders Buhl-Christensen henviste i den forbindelse til, at De Konservative var sprunget fra en aftale omkring skolerne og fra et næsten færdigbehandlet budget, ligesom de var løbet med ”listerne” i en uberettiget kritik af medarbejderne i forvaltningen.

Mogens Grosbøl rettede i et læserbrev den 27. januar 2015 i Randers Amtsavis kritik mod den efter hans opfattelse ”utålelige situation, der er i byrådet”, og henviste blandt andet til, at Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen havde opfordret til fysisk blokade af byrådskollegerne under skoledebatten og havde forsøgt at få afsat kommunaldirektøren, børne- og skoledirektøren og skolechefen. Han henviste endvidere til, at de sammen med blandt andet

Daniel Madié havde anvendt et sprog, der ikke var værdigt for byrådsmedlemmer. Morten Grosbøl afsluttede læserbrevet med en konstatering af, at ”De bør fjernes. Vi bør for Randers Kommunes borgeres skyld sætte os sammen og lave en ny konstituering”.

På baggrund af den beskrevne kritik fremsatte Morten Grosbøl i slutningen af januar 2015 i børne- og skoleudvalget forslag om, at udvalget skulle udtrykke sin mistillid over for Bjarne Overmarks formandskab, og det fremgår af en artikel af 30. januar 2015 i Randers Amtsavis og af et indslag på TV2 Østjylland samme dag, at han havde opbakning til forslaget i sin byrådsgruppe og sit politiske bagland. I udvalget var Venstre og Socialdemokratiet imidlertid ikke parate til at stemme for forslaget, og det endte derfor med ikke at komme til afstemning.

Den 16. og 17. april 2015 omtalte Randers Amtsavis og TV2 Østjylland på baggrund af anonyme kilder, at der angiveligt fandt forhandlinger sted mellem Venstre, Socialdemokratiet og Dansk Folkeparti om en ny konstitueringsaftale med henblik på at overtage udvalgsformandsposterne fra blandt andre Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié. Dette blev umiddelbart afvist af Anders Buhl-Christensen og af formanden for Socialdemokratiets byrådsgruppe, Leif Gade, hvorimod Morten Grosbøl gav udtryk for, at ”det ville være fint”.

Den 22. april 2015 bekræftede Anders Buhl-Christensen imidlertid over for TV2 Østjylland og Randers Amtsavis, at sådanne forhandlinger havde fundet sted, men at dette ikke var blevet til noget på grund af intern uenighed i den socialdemokratiske byrådsgruppe. Dagen efter udtalte han til Randers Amtsavis blandt andet, at ”Det vil ikke give mening at lave en ny konstituering med en gruppe Socialdemokrater, der ikke ved, hvilket ben de skal stå på”, og at ”Så længe den socialdemokratiske byrådsgruppe ikke er enig om, hvilken linje der skal føres, kan det ikke komme på tale at afsætte udvalgsformænd og indgå nye politiske aftaler”. Den 24. april 2015 oplyste den socialdemokratiske byrådsgruppe i en pressemeddelelse blandt andet, at man ikke ønskede at arbejde videre med planerne om en omkonstituering. Anders Buhl-Christensen udtalte til Randers Amtsavis den 1. maj 2015, at det ærgrede ham, at det ikke lykkedes at komme igennem med en omkonstituering som en kvittering for det gode samarbejde.

Den 12. maj 2015 skiftede byrådsmedlemmerne Ole Skiffard og Susanne Ringe Sørensen fra Socialdemokratiet til Venstre, hvilket gav Venstre og Dansk Folkeparti et flertal i byrådet med i alt 16 medlemmer. Den 17. maj 2015 meddelte Venstre og Dansk Folkeparti, at de var klar til at genoptage

planerne om en omkonstituering med henblik på at fjerne Bjarne Overmark og Kaper Fuhr Christensen fra deres udvalgsformandsposter, og Anders Buhl-Christensen udtalte i den forbindelse til TV2 Østjylland, at ”det er bedst for byen og for kommunen, at vi får lavet et bredest muligt flertal omkring en omkonstituering”. Socialdemokratiet meddelte den 19. maj 2015, at deres byrådsgruppe ikke ønskede at deltage i en omkonstituering, og det lykkedes ikke at få andre partier i byrådet med til at lave en omkonstituering i de enkelte udvalg.

Det fremgår af en artikel af 19. maj 2015 i Randers Amtsavis blandt andet:

”...

Hvis ingen af de andre partier slutter op om Venstre og Dansk Folkeparti, skal der sættes gang i en større politisk manøvre.

Så skal udvalgene nemlig brydes op i hele udvalgsstrukturen, og der skal laves helt nye udvalg med ny sammensætning af medlemmer.

Der er en kattelem

Ifølge Lise Brandi-Hansen, der er chefkonsulent i Økonomi og Indenrigsministeriet, så er en konstitueringsaftale en politisk aftale, der ikke i sig selv er juridisk bindende.

Men de valg af udvalgsmedlemmer, som finder sted på det konstituerende møde i december året før den nye kommunalbestyrelse tiltræder, har efter den kommunale styrelseslov virkning for hele valgperioden. Det betyder, at udvalgsmedlemmerne som udgangspunkt ikke kan udskiftes i valgperioden.

Der er dog en kattelem: ”Hvis kommunalbestyrelsen efterfølgende i sin funktionsperiode opretter eller nedlægger stående udvalg sker der imidlertid en så væsentlig ændring af forudsætningerne for valgene til de stående udvalg og økonomiudvalget, at der kan finde en ny konstituering sted af de stående udvalg og økonomiudvalget. Det vil sige at der kan vælges nye medlemmer på grundlag af nye anmeldelser af valggrupper.” Det samme gælder, hvis kommunalbestyrelsen beslutter at nedsætte eller forhøje antallet af medlemmer i udvalgene og/ eller væsentligt at ændre på fordelingen af de opgaver, udvalgene har.

Anders Buhl-Christensen, der er gruppeformand for Venstres gruppe, erkender at det bliver en større opgave, hvis Venstre og Dansk Folkeparti skal gå enegang.

...”

I en artikel af 20. maj 2015 i Randers Amtsavis oplyste Anders Buhl-Christensen, at man nu ville gå i gang med at afdække mulighederne for at få Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen fjernet fra udvalgsformandsposterne.

Den 27. maj 2015 udsendte Venstre og Dansk Folkepartis grupper i Randers Byråd en pressemeddelelse, hvoraf fremgår blandt andet:

”Randers i fremdrift

Venstre og Dansk Folkeparti i Randers Byråd ønsker at foretage en omkonstituering for at genskabe tilliden mellem byrådet, udvalgene, udvalgsformænd og forvaltningen for at sikre grundlaget for vækst og udvikling i Randers Kommune. De to grupper ønsker endvidere at ændre på en uhensigtsmæssig udvalgsstruktur, der blev fastlagt i forbindelse med konstitueringsaftalen i 2013.

I de sidste halvandet år er et klart flertal i byrådet lykkedes med at skabe brede forlig, som netop indfrier vores ønske om at skabe bedre rammer for borgere og virksomheder. Byrådets vision for 2021 blev vedtaget med 27 af 31 byrådsmedlemmer. Der er indgået en budgetaftale for 2015-2018 sammen med en fælles forståelse for budget 2016-2019. Den første aftale blev indgået med 25 mandater, og den anden aftale med 26 mandater af byrådets 31 medlemmer. Der er også i starten af 2015 indgået en aftale om en ny skolestruktur med 23 mandater, og senest har 26 af byrådets 31 medlemmer stemt for budgetproceduren i forbindelse med budget 2016.

Der er med andre ord tale om et byråd, som har lykkedes med mange brede forlig hen over midten.

Vi må også erkende, at det ikke er med hjælp fra flere af de byrådsgrupper, der stod bag konstitueringsaftalen fra december 2013. Flere af disse grupper har bevist valgt en strategi om at stå uden for indflydelsen og undgå at tage ansvar på trods af, at de blev tildelt indflydelsesrige udvalgsformandsposter. Grupperne har gentagne gange vist, at de ikke accepterer flertallets beslutninger ved at modarbejde disse for eksempel ved at påstå procesuelle fejl. Endvidere har grupperne gentagne gange udtrykt mistillid til forvaltningen og forvaltningens arbejde uden grund. Dette har medvirket til at udfordre det faglige arbejdsklima i forvaltningen og kan i længden skabe usikkerhed om at arbejde

med forandringer. Forvaltningen og den politiske ledelse er gentagne gange blev anklaget for at tale usandt, handle ulovligt og sågar begå dokumentfalsk alt sammen uden der på nogen måde har været hold i påstandene.

På den baggrund havde Socialdemokratiet, Venstre og Dansk Folkeparti i starten af 2015 en fælles forståelse af, at det ikke var muligt at genskabe tilliden til en række af udvalgsformændene fra konstitueringsaftalen fra 2013.

Desværre har det efterfølgende vist sig, at socialdemokratiet har valgt ikke at holde fast i forståelsen om at foretage en omkonstituering.

Venstre og Dansk Folkeparti holder dog fast i at gennemføre omkonstitueringen, idet vi ønsker udvalgsformandspladserne besat med personer, der accepterer flertallets beslutninger og proaktivt med engagement vil gennemføre beslutningerne. Samtidig ønsker Venstre og Dansk Folkeparti at skabe fortsat mulighed for brede forlig hen over midten og fastholder derfor udpegningerne af de politiske tillidsposter, som blev tildelt de socialdemokratiske og det radikale byrådsmedlem ved konstitueringsaftalen fra december 2013.”

Venstre og Dansk Folkeparti havde endvidere udarbejdet visionsplanen "Randers i fremdrift", hvoraf blandt andet fremgår:

"...

Randers byråd konstituerede sig med 30 mandater ud af 31 mulige i december 2013. Konstitueringen var teknisk og uden en klar politik for, hvad der skulle udføres. I stedet skulle linjerne for de næste fire år lægges i forbindelse med byrådets visionsproces i starten af 2014. Byrådet har vedtaget Vision 2021, som omhandler en række konkrete politikker, som vi som byråd bakker op om.

...

Forudsætningen for at vi kan skabe vækst og udvikling kræver et stærkt, ansvarligt og godt sammentømret byråd. Et byråd der lader de taktiske, partipolitiske tiltag vige tilbage for den fælles opgave på tværs af partierne: At kæmpe for Randers Kommunes borgere, virksomheder og organisationer.

På mange områder er et klart flertal i byrådet lykkedes med at

skabe brede forlig, som netop indfrier vores ønske om at skabe bedre rammer for borgere og virksomheder. Byrådets vision for 2021 blev vedtaget med 27 af 31 byrådsmedlemmer. Der er indgået en budgetaftale for 2015-2018 sammen med en fælles forståelse for budget 2016-2019. Den første aftale blev indgået med 25 mandater, og den anden aftale med 26 mandater af byrådets 31 medlemmer. Der er også i starten af 2015 indgået en aftale om en ny skolestruktur med 23 mandater, og senest har 26 af byrådets 31 medlemmer stemt for budgetproceduren i forbindelse med budget 2016.

Der er med andre ord tale om et byråd som har lykkedes med mange brede forlig hen over midten. Vi må også erkende, at det ikke er med hjælp fra flere af de byrådsgrupper, der stod bag konstitueringsaftalen fra december 2013. Flere af disse grupper har bevist valgt en strategi om at stå uden for indflydelsen og undgå at tage ansvar på trods af, at de blev tildelt indflydelsesrige udvalgsformandsposter. Grupperne har gentagne gange vist, at de ikke accepterer flertallets beslutninger ved at modarbejde disse for eksempel ved at påstå processuelle fejl. Endvidere har grupperne gentagne gange udtrykt mistillid til forvaltningen og forvaltningens arbejde uden grund. Dette har medvirket til at udfordre det faglige arbejdsklima i forvaltningen og kan i længden skabe usikkerhed om at arbejde med forandringer. Forvaltningen og den politiske ledelse er gentagne gange blev anklaget for at tale usandt, handle ulovligt og sågar begå dokumentfalsk alt sammen uden der på nogen måde har været hold i påstandene.

På den baggrund ser vi det ikke muligt at genetablere tilliden fra konstitueringsaftalen fra 2013. Venstre og Dansk Folkeparti har endvidere konstateret, at det er en uhensigtsmæssig udvalgsstruktur, der blev fastlagt i den daværende konstitueringsaftale.

Venstre og Dansk Folkeparti har på den baggrund besluttet at indgå en aftale om om konstituering af byrådet. Målet er at sikre tydelighed og gennemslagskraft i de initiativer som byrådets flertal vedtager og ønsker omsat til handlinger. Derfor har vi lagt vægt på at udpege udvalgsformænd, der er enige i hovedtrækkene i den førte politik. Endvidere har Venstre og Dansk Folkeparti lagt vægt på at skabe mulighed for at udpege udvalgsformænd, der med respekt for de demokratiske spilleregler proaktivt i samarbejde med sit udvalg og sin forvaltning/direktør sikrer, at politikken bliver gennemført bedst muligt. Af samme grund har Venstre og Dansk Folkeparti valgt at fastholde udpegningerne af de politiske tillidsposter, som blev tildelt de socialdemokratiske og det radikale byrådsmedlem ved konstitueringsaftalen fra december 2013 for fortsat at sikre mulighed for brede forlig hen

over midten.

Det er vores forventning, at vi med det nye stærke udvalgsformandshold bakket op af vores respektive partigrupper, kan sikre en stærk udvikling af Randers Kommune. Venstre og Dansk Folkeparti ønsker med denne aftale, at bringe tilliden og troværdigheden tilbage i samarbejdet mellem byrådet, udvalgsformanden og forvaltningen.

Om konstitueringen kommer til at medføre følgende ændringer:

Erhvervs-og landdistriksudvalget nedlægges.

Erhvervsområdet bringes tilbage til Økonomiudvalget og dermed under Borgmesteren, idet denne og hans kommunaldirektør er de væsentligste ansigter udadtil ift. erhvervslivet.

Der oprettes et særskilt Landdistriksudvalg med 7 udvalgsmedlemmer, hvis formål bliver at sikre balance mellem landdistrikterne og Randers by. Målet er at tilsikre en langt mere udfarende landdistriktspolitik, der bygger på øget involvering mellem de enkelte områder og udvalget.

Udvalget for Social og de ikke arbejdsmarkedsparate føres tilbage til tidligere konstruktion, hvor der var et socialudvalg og et arbejdsmarkedsudvalg. De ikke arbejdsmarkedsparate føres dermed sammen med de arbejdsmarkedsparate for at sikre bedre samhørighed i forhold til det med at skabe jobs. De 2 udvalg bliver derfor benævnt socialudvalget og beskæftigelsesudvalget. Begge udvalg har 7 udvalgsmedlemmer. Koordinationsudvalget mellem de to udvalg nedlægges hermed.

Alle øvrige udvalg fastholdes i kompetence form og udvalgsstruktur.

...

Randers Spildevand er et 100 % kommunalt ejet aktieselskab, hvor byrådet udpeger repræsentanter herunder formand. Byrådet kan til enhver tid indsætte nye repræsentanter. Venstre og Dansk Folkeparti er indstillet på at nyudpege bestyrelsesformand til selskabet.

..."

Den 28. maj 2015 klagede fem byrådsmedlemmer, heriblandt sagsøgerne, til

Statsforvaltningen med anmodning om, at Statsforvaltningen skulle annullere den beslutning, som først et flertal i økonomiudvalget og dernæst byrådet forventedes at træffe om ændringer af styrelsesvedtægten.

På baggrund af klagen anførte kommunens forvaltning i et notat af 29. maj 2015 blandt andet, at det var forvaltningens sammenfattende vurdering, at byrådet lovligt kunne vedtage forslag til en ændret udvalgsstruktur, idet forslaget var båret af sagligt vedkommende hensyn, der lå inden for rammerne af den hensigtsmæssighedsvurdering, som byrådet kunne foretage.

Den 1. juni 2015 behandlede økonomiudvalget et forslag fra Venstre og Dansk Folkeparti om ændring af styrelsesvedtægten. I mødereferatet skrives der blandt andet:

”...

Sagsfremstilling

Sagen omhandler forslag til ændringer i styrelsesvedtægten i henhold til indgået politisk aftale mellem Venstre og Dansk Folkeparti. Aftalen er vedlagt som bilag. Forslaget indebærer, at erhvervsområdet flyttes til Økonomiudvalget, der fremover består af 7 medlemmer, at Erhvervs- og Landdistriktsudvalget nedlægges, at der etableres et Landdistriktsudvalg med 7 medlemmer, at opgavefordelingen mellem det Socialudvalget inkl. ikke-arbejdsmarkedsparete borgere og Beskæftigelsesudvalget ændres, og at Børn- og Skoleudvalget samt Beskæftigelsesudvalget fremover har 7 medlemmer. Det indstilles at nedlægge koordinationsudvalget mellem beskæftigelses- og socialområdet.

De konkrete forslag til ændringer i styrelsesvedtægten fremgår af vedlagte bilag.

Forslag om ændringer af styrelsesvedtægten skal i henhold til kommunestyrelsesloven undergives to behandlinger i byrådet med minimum 6 dages mellemrum.

Såvel nedlæggelse og oprettelse af et stående udvalg som ændringer i medlemstallet i stående udvalg udgør så væsentlig ændringer af forudsætningerne ved byrådets konstituering, at det medfører, at der skal foretages nyvalg til alle stående udvalg samt til økonomiudvalget. Der kan i den forbindelse anmeldes nye valggrupper til fordeling af pladserne. Det fremgår af den politiske aftale, at Venstre og Dansk Folkeparti har indgået aftale om valggruppesamarbejde. Valg af medlemmer til stående ud-

valg og til økonomiudvalget vil ske i forlængelse af byrådets 2. behandling af forslaget til ændringer i styrelsesvedtægten, således at de stående udvalg i forlængelse af pågældende byrådsmøder kan afholde konstituerende møder med henblik på valg af formand og næstformand.

...

Beslutning

Sagen fremsendes til byrådets første behandling.

Kasper Fuhr Christensen og Bjarne Overmark stemte imod, at sagen fremsendes.

Borgmesteren oplyste, at det af forvaltningen udarbejdede notat af 29. maj 2015 om ændringerne i styrelsesvedtægten fremsendes til Statsforvaltningen på baggrund af klage fra 5 byrådsmedlemmer af 28. maj 2015 med bemærkning, at notat behandles i byrådet 8. juni 2015.

Klagen til Statsforvaltningen vedlægges sagen.

...”

Ved førstebehandling den 8. juni 2015 vedtog byrådet med 16 stemmer at oversende forslaget om ændring af styrelsesvedtægten til byrådets andenbehandling, der fandt sted den 22. juni 2015. Ved andenbehandlingen blev styrelsesvedtægtsændringsforslaget vedtaget som fremsat, dog med den ændring, at økonomiudvalget ikke blev reduceret til 7 medlemmer. Ved afstemningen stemte 16 for, 10 imod og 5 undlod at stemme. Herefter omkonstituerede byrådet sig, og ved den efterfølgende konstituering af de enkelte udvalg mistede Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié formandsposterne i deres tidligere udvalg.

Det fremgår af Statsforvaltningens udtalelse af 25. juni 2015 i anledning af klagen af 28. maj 2015 blandt andet:

”...

Statsforvaltningens udtalelse

Det fremgår af § 2, stk. 2, i styrelsesloven, at de nærmere regler om kommunens styrelse fastsættes i en styrelsesvedtægt, der skal vedtages af kommunalbestyrelsen.

Styrelseslovens § 17, stk. 1, angiver, at der til varetagelse af den umiddelbare forvaltning af kommunens anliggender nedsættes et økonomiudvalg samt et eller flere stående udvalg, hvis sammensætning og myndighedsområde fastsættes i styrelsesvedtægten.

Det er således overladt til den enkelte kommunalbestyrelse, inden for rammerne af lovgivningen i øvrigt, at træffe beslutning om indretningen af styrelsen af de kommunale anliggender med hensyn til antallet af udvalg og disses myndighedsområder.

Valg af medlemmer til udvalg har virkning for kommunalbestyrelsens funktionsperiode, jf. kommunestyrelseslovens § 17, stk. 3, 2. punktum.

Ifølge § 25 i kommunestyrelsesloven foretages kommunalbestyrelsens valg af to eller flere medlemmer til udvalg, kommissioner, bestyrelser og lignende ved forholdstalsvalg for hvert udvalg for sig.

Det fremgår af § 24, stk. 3, i styrelsesloven, at kommunalbestyrelsens medlemmer ved forholdstalsvalg inddeles i de grupper, hvori medlemmer har anmeldt at ville stemme sammen.

Det fremgår endvidere af denne bestemmelse, at der ved valg til økonomiudvalg og stående udvalg skal foretages samme gruppeanmeldelse.

Bestemmelsen i § 17, stk. 3, 2. punktum, afskærer ikke kommunalbestyrelsen fra i funktionsperioden at gennemføre ændringer i kommunens udvalgsstruktur eller udvalgenes medlemstal i overensstemmelse med procedurereglerne i § 2 om styrelsesvedtægtsændringer.

Hvis kommunalbestyrelsen i funktionsperioden opretter eller nedlægger stående udvalg, sker der en så væsentlig ændring af forudsætningerne for valg til stående udvalg, at der, såfremt det begæres af blot et enkelt medlem, skal finde en fornyet konstituering sted af alle de stående udvalg. Der vil ved den fornyede konstituering være adgang til om ønsket at anmelde en ny gruppedeling. Begrundelsen herfor er, at de forudsætninger, der ligger til grund for gruppedannelsen ved en given udvalgsstruktur, ikke nødvendigvis er de samme, når udvalgsstrukturen ændres. Der er således ikke mere tale om det samme valg, jf. § 24, stk. 3.

Ved nedsættelse eller forhøjelse af medlemstallet i de stående udvalg skal der også foretages en omkonstituering af alle de stående udvalg med en ny samlet opgørelse af pladserne.

Det må endvidere antages, at væsentlige ændringer i udvalgenes opgaveområder vil kunne medføre, at der skal ske omkonstituering af alle udvalg.

Som det fremgår ovenfor, skal der ved valg til økonomiudvalg og stående udvalg foretages samme gruppeanmeldelse, jf. § 24, stk. 3, 3. punktum, i styrelsesloven.

Dette indebærer, at økonomiudvalget må medinddrages, hvis der på grund af ændringer i de stående udvalg skal ske nyvalg til disse, og der i den anledning anmeldes nye valggrupper.

Også ved ændring af medlemstallet for økonomiudvalget i perioden vil der være adgang til fornyet gruppeanmeldelse, og det indebærer, at der - såfremt der anmeldes nye grupper, og der af et eller flere medlemmer fremsættes begæring om omkonstituering - vil skulle foretages en fuldstændig omkonstituering, der også omfatter alle stående udvalg.

Der må ikke ved en styrelsesvedtægtsændring forfølges usaglige formål, og en ændring, som alene gennemføres med henblik på at reducere et eller flere bestemte kommunalbestyrelsesmedlemmers politiske indflydelse på et bestemt sagsområde, vil ikke være lovlig.

Der henvises i det hele til bemærkningerne i Hans B. Thomsen med flere, Lov om kommunernes styrelse med kommentarer, 2010, side 184 f, og til Økonomi- og Indenrigsministeriets telefonreferat af 14. december 2012 om konstituering af økonomiudvalg (Økonomi- og Indenrigsministeriets resumédatabase, sagsnr. 2012-00713).

Statsforvaltningen konstaterer, at ændringerne i styrelsesvedtægten indebærer nedlæggelse og oprettelse af stående udvalg, ændret opgavefordeling mellem udvalg og ændring af medlemstal i økonomiudvalg og stående udvalg.

Statsforvaltningen har noteret sig, at forslaget til ændret styrelsesvedtægt ud over ønske om nyvalg til udvalgsformandspladser er begrundet med ønske om ændret og angiveligt mere hensigtsmæssig og for socialudvalget og beskæftigelsesudvalget mere tydelig opgavefordeling mellem udvalg, ønske om forbedret opgavevaretagelse i et landdistriktsudvalg med opgaver, der kun vedrører landdistrikters vilkår, samt ønske om en harmonisering af medlemstallet i økonomiudvalget og de stående udvalg.

Under henvisning til de hensyn ud over ønsket om nyvalg til udvalgsformandspladser, der efter det oplyste har begrundet forslaget til ændret styrelsesvedtægt, finder Statsforvaltningen ikke grundlag for at antage, at ændring af styrelsesvedtægten alene gennemføres med henblik på at reducere et eller flere byrådsmedlemmers politiske indflydelse på bestemte sagsområder. Ændring af styrelsesvedtægten med henblik på varetagelse af de i øvrigt nævnte hensyn må efter Statsforvaltningens opfattelse anses for sagligt begrundet.

Statsforvaltningen finder således, at den foreslåede ændring af styrelsesvedtægten ikke kan anses for usagligt begrundet.

Da både ændringer i styrelsesvedtægten, som indebærer nedlæggelse og oprettelse af udvalg, væsentlige ændringer i udvalgenes opgaver og ændring i medlemstal i økonomiudvalg og stående udvalg giver adgang til fornyet gruppeanmeldelse, er det ikke i strid med lovgivningen, at der foretages en omkonstituering.

..."

Statsforvaltningens udtalelse af 25. juni 2015 blev indbragt for Social- og Indenrigsministeriet, og det fremgår af ministeriets udtalelse af 30. september 2015 blandt andet:

”...

Social- og Indenrigsministeriet er ikke i almindelighed klageinstans over for Statsforvaltningen, men ministeriet kan af egen drift tage spørgsmål om lovligheden af kommunale dispositioner eller unndladelser, som Statsforvaltningen har udtalt sig om, op til behandling, når ministeriet skønner, at sagen er af principiel eller generel betydning eller har alvorlig karakter. Der henvises til lov om kommunernes styrelse § 53, stk. 1.

Uanset om der er tale om en sag af principiel eller generel betydning eller af alvorlig karakter, som Social- og Indenrigsministeriet efter den nævnte bestemmelse har adgang til at tage op, kan ministeriet afvise at tage sagen op, hvis ministeriet ikke af hensyn til styringen og koordineringen af Statsforvaltningens praksis finder anledning hertil.

Social- og Indenrigsministeriet har gennemgået jeres henvendelse med bilag. Efter en gennemgang heraf finder Social- og Indenrigsministeriet ikke grundlag for at tage sagen op til behandling.

Social- og Indenrigsministeriet har i den forbindelse navnlig lagt vægt på, at der på det foreliggende grundlag ikke er udsigt til, at ministeriet vil nå et andet resultat i sagen end Statsforvaltningen. Ministeriet finder bl.a. på den baggrund, at ministeriets endelige stillingtagen til den konkrete sag ikke vil kunne få umiddelbar betydning for tilsynets praksis og derved i væsentlig grad kunne bidrage til styring og koordinering heraf.

..."

Sagen har endelig ved Bjarne Overmarks mail af 9. november 2015 været forelagt Folketingets Ombudsmand, og det fremgår af ombudsmandens brev af 4. januar 2016:

"...

Efter at jeg har gennemgået klagen med bilag, mener jeg ikke, at en nærmere undersøgelse vil kunne hjælpe jer. Jeg foretager mig derfor ikke mere. Jeg henviser til § 16, stk. 1, i lov om Folketingets Ombudsmand (lovbekendtgørelse nr. 349 af 22. marts 2013). Det fremgår af denne bestemmelse, at ombudsmanden selv afgør, om en klage giver tilstrækkelig anledning til undersøgelse.

Jeg har bl.a. lagt vægt på det samme, som Statsforvaltningen har anført i sin udtalelse af 25. juni 2015.

På den baggrund har jeg heller ikke grundlag for at foretage mere vedrørende Social- og Indenrigsministeriets afslag af 30. september 2015 på at tage sagen op til behandling, fordi der ikke var udsigt til, at ministeriet ville nå et andet resultat i sagen end Statsforvaltningen.

Jeg gør opmærksom på, at jeg ikke med dette brev har taget nærmere stilling til Statsforvaltningens og Social- og Indenrigsministeriets afgørelser i sagen eller myndighedernes sagsbehandling i forbindelse hermed. Jeg har alene besluttet ikke at foretage mig mere ud fra en vurdering af, om jeg vil kunne hjælpe jer til at opnå et bedre resultat i sagen.

..."

Denne retssag blev herefter anlagt den 24. marts 2017.

Forklaringer

Der er afgivet forklaring af Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen, Daniel Madié, Mikael Mouritsen, Torben Hansen, Leif Gade, Claus Omann Jensen, Kenneth Troelsen, Pia Nyholm, Morten Grosbøl, Mogens Nyholm, Bo Vestergaard Hansen, Kim Kristensen, Hans Nikolaisen og Frederik Gammelgaard.

Bjarne Overmark har forklaret, at det i 2011 blev besluttet, at der skulle oprettes et erhvervsudvalg i Randers Kommune. Dette skete efter drøftelser med repræsentanter fra erhvervslivet, og i overensstemmelse med borgmester Henning Jensen Nyhuus' ønske blev Daniel Madié formand for det nye udvalg. Han var på det tidspunkt selv formand for børne- og skoleudvalget, og det nye udvalg var ikke en vigtig sag for ham. Oprettelsen af erhvervsudvalget medførte, at de øvrige udvalgsformænd skulle afgive en mindre del af deres vederlag for at finansiere vederlaget til den nye formand, hvilket ikke gav anledning til problemer. De øvrige udvalg fortsatte stort set uændrede, og der blev ikke foretaget nyvalg. Der blev heller ikke afholdt en egentlig afstemning i byrådet, idet der var enighed om oprettelsen. Dette er sædvanligt i ekspeditionssager, det vil sige sager, hvor der ikke er uenighed, men hvor det formelt er byrådet, der skal træffe beslutning. Det fremgår således af mødereferatet, at indstillingen om oprettelse blev "tiltrådt".

Han blev ved konstitueringen i november 2013 medlem af økonomiudvalget. Det ville typisk være i økonomiudvalget, at man drøftede eventuelle u hensigtsmæssigheder i styrelsesvedtægten. Det ville for eksempel kunne ske på initiativ fra et andet udvalg. Forud for økonomiudvalgets 1. behandling af forslaget om ændring af styrelsesvedtægten den 1. juni 2015, havde han ikke hørt noget om uhensigtsmæssigheder i udvalgsstrukturen. Det eneste, der var blevet talt om, var fjernelse af nogle udvalgsformænd. Der var ikke nogen, der i perioden fra skolestrukturdebatten i 2014 og frem til begyndelsen af 2015 havde nævnt noget om nogen uhensigtsmæssigheder i udvalgenes opgaveporteføljer. Første gang han hørte om det, var da Lise Brandi-Hansen udtalte sig til Amtsavisen den 19. maj 2015. Derefter begyndte det at pible frem, at her kunne flertallet skabe sig et juridisk figenblad for det, der var deres hovedformål, nemlig at få fjernet de tre udvalgsformænd, det vil sige ham selv, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié.

Formanden for et politisk udvalg har navnlig til opgave at sikre, at dagsordnerne udsendes rettidigt. Det sker ved, at formanden holder møder med direktøren på det pågældende område, der typisk har emner til dagsordenen. Der kan også være emner fra formanden selv og fra de øvrige udvalgsmedlemmer. Det er formandens ansvar at sikre, at sagerne er tilstrækkeligt op-

lyst. Formanden har ikke mulighed for at forhindre, at bestemte sager kommer på dagsordenen, eller at der bliver truffet bestemte beslutninger. Formanden og de enkelte medlemmer har mulighed for med en standsningsbeslutning at bringe en sag for byrådet. Det er formanden, der er mødeleder på udvalgmøderne.

Martin Basse har på opfordring fra ham udarbejdet et notat vedrørende sit syn på sagen. Han kender Martin fra hans tid som vicekommunaldirektør i Randers Kommune. Efter en konflikt mellem Martin og kommunaldirektøren blev Martin afskediget. Han havde støttet Martin under sagen, og han holdt efterfølgende kontakt med ham. I forbindelse med skolestruktursagen i Randers fandt han ud af, at Martin i 2011 havde lavet en udtalelse om en lignende sag i Aarhus, og han bad derfor Martin om at lave et notat om dette. Han og Martin er professionelle bekendte og ses ikke privat. De taler sammen, når han har behov for at drøfte noget om kommunestyrelsesloven, og det er også anledningen til notatet i denne sag. Martin er ikke blevet betalt for notatet. Martin har skrevet lærebøger om kommunalret.

Han og de øvrige to udvalgsformænd klagede til Statsforvaltningen, allerede inden beslutningen om ændring af styrelsesvedtægten var blevet truffet. Statsforvaltningen og Social- og Indenrigsministeriet havde ved deres vurderinger af sagen ikke adgang til samtlige de artikler og tv-indslag, der er fremlagt under retssagen.

Det er hans indtryk, at han og de to andre skulle fjernes som udvalgsformænd, fordi de sagde sandheden og havde ret. Det havde vist sig, at embedsmændene var indgået i lukkede drøftelser med enkelte lister i byrådet, og det var ikke muligt for dem at få adgang til materialet fra møderne. De fik således først adgang til materialet i efteråret 2014, efter at være blevet nægtet aktindsigt gennem hele foråret. På det tidspunkt var forslaget til skolestrukturen allerede blevet fremlagt som forvaltningens forslag. Indenrigsministeriet gav dem til sidst ret i, at det ikke havde været lovligt at afskære dem fra materialet. Sagen affødte en 60-siders vejledning fra ministeriet om kommunernes betjening af det politiske niveau. I vejledningen fastslås det blandt andet, at man ikke kan invitere udvalgte politikere til at deltage i udformningen af forvaltningens forslag, ligesom man ikke må holde andre ude. De fik således ret i deres klager over embedsmændene.

Uanset hvordan man deler en kommune op, så vil der altid være snitfladeproblemer, hvor man kan diskutere, hvor en opgave hører hjemme. I forbindelse med den seneste konstituering blev der således oprettet ni udvalg. Det handler i første omgang slet ikke om hensigtsmæssighed, men om at få den

politiske kabale til at gå op. Derefter får man det praktiske til at fungere. Der vil altid kunne påpeges uhensigtsmæssigheder. I dag er det for eksempel uhensigtsmæssigt, at Familieafdelingen er lagt i børnegruppen for 0-6-årige, selv om langt de fleste sager vedrører børn i skolealderen. Området er således fordelt på to udvalg. Man kunne ved omlægningen i 2015 godt argumentere for, at man ved at lægge erhvervsområdet under borgmesteren måske kunne træffe hurtigere beslutninger end i et udvalg, men i den nyeste struktur har man ikke desto mindre valgt at lægge erhvervsområdet tilbage i et udvalg. Dette udvalg hedder udviklingsudvalget. De ansatte, der tidligere betjente borgmesteren vedrørende erhvervsområdet, er nu blevet flyttet til miljø- og teknikforvaltningen, hvor de skal betjene udviklingsudvalgets formand, Claus Omann Jensen.

Kasper Fuhr Christensen har forklaret, at han har siddet i byrådet i otte år. I oktober 2014 deltog han i et "forsoningsmøde", hvor blandt andet også Frank Nørgaard, Anders Buhl-Christensen og Claus Omann Jensen deltog. De drøftede Venstres og Dansk Folkepartis utilfredshed med Velfærdslistens retorik omkring skolelukningssagen og nogle af de forslag, som Velfærdslisten havde stillet. Velfærdslisten havde især været kritisk overfor embedsværkets behandlingen af sagerne. Anders Buhl-Christensen eller Claus Omann Jensen nævnte på et tidspunkt, at man håbede, at det ikke ville blive nødvendigt at bryde konstitueringsaftalen, hvilket han opfattede som en trussel. Der var ikke nogen drøftelser af styrelsesvedtægten.

Da der i 2011 blev oprettet et nyt erhvervsudvalg, var han selv formand for miljø- og teknikudvalget og sad desuden i økonomiudvalget. Det var den daværende borgmester, Henning Jensen Nyhuus, der ønskede udvalget oprettet, og han havde ikke selv nogen grund til at modsætte sig dette. Oprettelsen medførte ikke nyvalg af formænd eller andre ændringer i de øvrige udvalg, der blot kørte upåvirkede videre i overensstemmelse med den oprindelige konstitueringsaftale.

Han var formand for socialudvalget, inkl. de ikke arbejdsmarkedssparate borgere, da styrelsesvedtægten blev ændret den 22. juni 2015. Forud for økonomiudvalgets førstebehandling af forslaget den 1. juni 2015, havde han ikke oplevet, at der var problemer med socialudvalget. Selv om der altid kan være snitfladeproblemer, så havde der ikke været nogen konkret sag, der havde givet anledning til utilfredshed.

Da man ved konstitueringen i november 2013 tilrettelagde udvalget, som man gjorde, så skete det efter ønske fra Velfærdslisten, da der var skabt lovgivningsmæssig mulighed for sammenlægningen af de to områder. Det hav-

de tidligere ikke været muligt at dele beskæftigelsesudvalgets opgaver op, men det var nu blevet muligt. Der var således lagt op til et større fokus på de sociale problemer hos dem, der ikke var arbejdsmarkedsparete.

Forud for debatten om omstruktureringer i 2015 havde han ikke hørt noget om nogen, der var direkte modstandere af strukturen i udvalget. Han hørte første gang om dette, da udspillet ”Randers i fremdrift” blev fremlagt, hvori Venstre og Dansk Folkeparti foreslog omlægninger af udvalgene, herunder socialudvalget, inkl. de ikke arbejdsmarkedsparete borgere. Det var ikke noget, der var blevet drøftet i udvalget. Det ville efter hans opfattelse have været naturligt, hvis man havde kontakten de berørte fagudvalgsformænd forud for sådanne ændringsforslag. Han havde ikke tidligere været ude for en lignende situation. Ved ændringen af styrelsesvedtægten i 2011 var der tale om, at borgmesteren lagde en af sine egne opgaver ud i et udvalg, og det var derfor kun borgmesteren selv, der blev berørt.

I 2015 sad han desuden i økonomiudvalget og i sundheds- og ældreudvalget. Det ville også have været naturligt at drøfte spørgsmålet om ændringer i styrelsesvedtægten i økonomiudvalget. Økonomiudvalget fungerer lidt som et forretningsudvalg, og derfor hører sådanne drøftelser naturligt hjemme der. Der var imidlertid ikke sådanne drøftelser i udvalget.

Daniel Madié har forklaret, at han blev formand for erhvervsudvalget, da det blev oprettet i 2011. Baggrunden var et møde, som arbejdsmarkedets parter efter finanskrisen i 2008 holdt i Randers med henblik på at imødegå krisens effekt på byen som industriby. Resultatet af mødet blev, at Dansk Industris formand, Søren Fischer, og LO's Ejvind Clemmensen anbefalede borgmesteren at oprette noget, der kom til at hedde ”borgmesterens kriseråd”. Man foreslog efterfølgende, at der blev oprettet et egentligt erhvervsudvalg, hvilket man på det tidspunkt allerede havde i andre kommuner. Efter at have aftalt det med de øvrige konstitueringsparter, spurgte borgmesteren ham, om han ville være formand, hvilket han efter drøftelse med sit parti accepterede. Det var en spændende opgave, og det medførte et årligt vederlag på 200.000 kr. Ved oprettelsen af det nye erhvervsudvalg skulle der tillige foretages nyvalg til økonomiudvalget, idet byrådsmedlemmet Tanja Lauenborg siden konstitueringen i 2009 havde skiftet valggruppe. Dette medførte dog ikke nogen ændringer i sammensætningen af udvalget, og oprettelsen af erhvervsudvalget fandt i øvrigt sted uden en egentlig afstemning i byrådet.

Ved konstitueringen i november 2013 blev der oprettet et erhvervs- og landdistriktsudvalg, som han blev formand for. I kommunen lå landdistriktspoli-

tikken i erhvervs- og udviklingsafdelingen, og med et øget fokus på både erhvervs- og landdistriktspolitikken var det en god idé at udvide udvalgets område, da det var de samme embedsfolk, der stod for områderne. Det havde desuden stor praktisk betydning for landdistrikterne, der på den måde var sikret, at de fast ville komme på dagsordenen, ligesom det netop er erhvervspolitikken og virksomhederne, der kan give fremdrift i landdistrikterne.

Efter den 1. januar 2014 sad han ikke længere i økonomiudvalget. Der var ingen drøftelser mellem ham og borgmesteren, Claus Omann Jensen, om, at det skulle være uhensigtsmæssigt, at det var ham som udvalgsformand og ikke borgmesteren, der var kommunens ansigt udadtil i forhold til erhvervspolitikken. Hverken Claus Omann Jensen eller embedsmændene gav udtryk for, at der ikke blev brugt nok tid på landdistrikternes interesser. Det var hans indtryk, at landdistrikterne var tilfredse med udvalgets arbejde og det øgede fokus. Han ved ikke, hvad Venstre og Dansk Folkepartis holdning var.

Ham bekendt var der ikke nogen snitfladeproblemer i forhold til det andet udvalg, der blev påvirket af omkonstitueringen i 2015. Det var ikke ualmindeligt, at der kunne blive kæmpet om opgaverne mellem udvalgene, for eksempel mellem landdistriktsudvalget og miljø- og teknikudvalget. Det var mere udtryk for en venskabelig porteføljekamp end for, at strukturen var uhensigtsmæssig. Det var efter hans opfattelse uhensigtsmæssigt, at man med omkonstitueringen i 2015 udskilte landdistriktsudvalget til et særskilt udvalg og tilbageførte erhvervsområdet til borgmesteren. Det giver bedre fokus for et stort politikområde, hvis det ligger i et udvalg, hvor der hver tredje uge skal laves en dagsorden. Ved konstitueringen i 2017 blev erhvervsområdet i øvrigt flyttet tilbage til et udvalg, der så i stedet kom til at hedde udviklingsudvalget.

Der kom i 2014 fokus på ham, idet han og De Konservative efter at have modtaget høringssvarene valgte ikke at støtte forvaltningens forslag til en ny skolestruktur. Det faldt ikke i god jord, og han fandt gennem pressen hurtigt ud af, hvad konsekvenserne kunne blive. Da han trådte ud af forhandlingskredsen, kritiserede han endvidere selve forhandlingsprocessen og lukketheden i den. Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen havde tidligere fået medhold i deres klager over forskellige forhold. I forbindelse med disse klager havde han afgivet en udtalelse, idet han havde deltaget i de møder, som de var blevet holdt ude af. På møderne var der for eksempel blevet anvendt forskelligt materiale, som ikke måtte medtages. De fik også at vide, at de ikke måtte tage deres telefoner frem, fordi man var bange for, at der ville blive

taget billeder af det, der blev vist. I møderne deltog fra Venstre blandt andet Claus Omann Jensen, Anders Buhl-Christensen og Christian Boldsen. Fra Socialdemokratiet deltog Torben Hansen, Henning Jensen Nyhuus, Mikael Mouritsen, Steen Bundgaard og Leif Gade. Dansk Folkepartis deltagere var Frank Nørgaard og Morten Grosbøl. SF deltog også. Forvaltningen havde flere medarbejdere med heriblandt kommunaldirektøren Hans Nikolaisen og kommunikationschefen Karen Radmer Balling. Kommunikationschefen skulle navnlig rådgive omkring kommunikationen, og om hvordan man kringledede sådan en sag. Det var således Randers Kommune, der betalte for dette. På møderne blev der endvidere talt om Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen og deres udtalelser i pressen. Det handlede om, hvor farligt, det ville være, hvis der kom for meget information ud om processen. Man var bange for, at der blev lækket oplysninger fra møderne. Han spurgte på et tidspunkt borgmesteren og kommunaldirektøren, om de ikke var ude på et skråplan i forhold til informationsniveauet, men det blev afvist. Der blev på det tidspunkt ikke talt om at afsætte Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen.

Han deltog senere i et møde på Leif Gades kontor på Laksetorvet, hvor også Malte Larsen og De Konservatives vælgerforeningsformand, Bo Vestergaard Hansen, deltog. De drøftede en henvendelse, som Socialdemokratiet havde fået fra Venstre om en mulig omkonstituering, hvilket De Konservative ikke kunne støtte. Det var hans indtryk, at socialdemokraterne afventede De Konservatives holdning til spørgsmålet. Der var på mødet ikke nogen drøftelser af udvalgsstrukturen.

Kort tid efter det kom frem, at De Konservative ikke støttede skolestrukturforslaget, fik han et opkald fra Anders Buhl-Christensen, der opfordrede ham til at "komme ind i kampen", idet det ellers kunne få konsekvenser. Han talte desuden med Susanne Ringe Sørensen, som han kendte privat, om hendes mulige skifte fra Socialdemokratiet til et andet parti. Hun nævnte i den forbindelse, at hun gerne ville være socialudvalgsformand, hvilket hun havde været tidligere. Dette ville han imidlertid ikke drøfte med hende, idet De Konservative ikke støttede en omkonstituering. Hvis hun på det tidspunkt var skiftet til De Konservative, ville dette have givet et borgerligt flertal i byrådet med Venstre, De Konservative og Dansk Folkeparti. Da han efterfølgende havde et møde med hende på rådhuset, hvor han på ny afviste hende, advarede hun ham om, at han skulle passe på sig selv. Det var kort før, at hun den 12. maj 2015 skiftede til Venstre.

Da han gennem pressemeddelelsen om "Randers i fremdrift" fandt ud af, at han ville blive omkonstitueret, ringede han til Anders Buhl-Christensen for

at finde ud af, hvad det var, der foregik. Anders Buhl-Christensen sagde, at det heller ikke havde været nemt, men at det var faldet mange for brystet, at han havde været på stemmehugst i Venstres områder. Det havde baggrund i skolestrukturdebatten, hvor nogle Venstrefolk havde sluttet sig til De Konservative.

I erhvervs- og landdistriktsudvalget var der syv medlemmer. Han sad for rød gruppe, der havde tre andre medlemmer, mens Venstre og Dansk Folkeparti samlet havde tre medlemmer. Venstre og Dansk Folkeparti havde derfor ikke flertal til at afsætte ham som udvalgsformand.

Mikael Mouritsen har som vidne forklaret, at han sad i byrådet i perioden 2014-18, hvor han blandt andet var medlem af børne- og skoleudvalget og af børn og unge-udvalget. Kasper Fuhr Christensen var formand for børn og unge-udvalget. Formelt set konstituerer børn og unge-udvalget sig selv, men det er reelt konstitueringsparterne, der bestemmer sammensætningen. Hverken dommeren eller de børnesagkyndige blander sig ved konstitueringen.

Når han i et indslag fra Journalisthøjskolen udtalte, at ændringerne i udvalgsstrukturen alene var et påskud for at komme af med udvalgsformændene Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié, så byggede han det på de møder, som han selv havde deltaget i, og de rygter han havde hørt. Det var hans indtryk, at man var kommet frem til, at en ændring af udvalgene var nødvendig for at kunne opnå dette. Forud for omkonstitueringen den 22. juni 2015 havde han hørt, at Kasper Fuhr Christensen også skulle fratages pladsen i børn og unge-udvalget. I børne- og skoleudvalget havde der på Morten Grosbøls foranledning flere gange været drøftelser af Bjarne Overmarks formandskab og om mulighederne for at afsætte ham. Det så han ikke selv nogen grund til, så længe Bjarne Overmark passede sine opgaver. Den anden socialdemokrat i udvalget havde samme holdning. De havde ligeledes drøftet Morten Grosbøls forslag i den socialdemokratiske byrådsgruppe, hvor man heller ikke ville støtte op om at afsætte Bjarne Overmark.

I forbindelse med byrådsmøderne drøftede de i deres byrådsgruppe blandt andet mulighederne for at opnå udvalgsposter i tilfælde af, at man gik med i en omkonstituering. Det var dog ikke særligt konkret. Deres hensigt var ikke at vælte formændene. De havde ikke nogen drøftelser vedrørende uhensigtsmæssigheder i udvalgsstrukturen. Det blev desuden drøftet, om man ville gå med til at afsætte formændene direkte i udvalgene. Det ville have været muligt, hvis der var flertal i det enkelte udvalg. I princippet kan der skiftes formand for hvert møde, hvis det er det, man ønsker. Han var det eneste socialdemokratiske medlem i erhvervsudvalget, og han drøftede holdningen til

et formandsskifte med sin byrådsgruppe. I forbindelse med at to socialdemokratiske byrådsmedlemmer skiftede til Venstre, fik den socialdemokratiske gruppe et tilbud fra Venstre og Dansk Folkeparti om at deltage i omkonstitueringen, fordi Venstre ønskede et bredt samarbejde. Det skete, kort før ”Randers i fremdrift” blev fremlagt.

Han hørte første gang om Dansk Folkepartis ønske om at afsætte Bjarne Overmark på et møde i Kommunernes Landsforening, hvor Morten Grosbøl bragte det på bane. Det var hans indtryk, at alle blev overrasket. Emnet blev bragt op igen i begyndelsen af 2015. Han hørte først tale om ændringer i styrelsesvedtægten, da det blev officielt meldt ud, hvad det var, man ønskede at gennemføre. Han havde hørt, at man ville foretage nogle ændringer med henblik på at fjerne formændene.

Der vil efter hans opfattelse altid være snitfladeproblematikker mellem forskellige udvalg, for eksempel mellem socialudvalget og skoleudvalget eller mellem socialudvalget og ældreudvalget. Der var i den anledning oprettet et koordinationsudvalg, der skulle varetage dette. Snitfladespørgsmålene blev endvidere indimellem drøftet i udvalgene. Det var ikke kun i socialudvalget, at det skete. Det er muligt, at omstruktureringen af udvalgene efterfølgende har givet mening i de enkelte udvalg, men det var efter hans opfattelse ikke det, der var formålet med ændringerne i styrelsesvedtægten.

Det fremgår af stemmeafgivningen den 22. juni 2015, at der ikke var enighed om vedtægtsændringen. Det var hans holdning, at man ikke skulle ændre på de indgåede aftaler, og derfor stemte han selv imod. Det samme gjorde Fatma Cetinkaya og Torben Hansen. De andre i gruppe undlod at stemme, fordi de ikke ønskede at blande sig i Venstre og Dansk Folkepartis ønske om en omkonstituering.

Torben Hansen har som vidne forklaret, at det – som han også udtalte i et indslag fra Journalisthøjskolen – var hans indtryk, at omkonstitueringen navnlig blev til, fordi et flertal i byrådet primært ønskede nye udvalgsformænd. Det byggede han på, at han i den første del af processen i april 2015 ikke havde hørt andre argumenter for en omkonstituering end det med udvalgsformændene. Sagen lå derefter stille frem til juni måned, hvor den startede op igen i forbindelse med, at der blev udskrevet folketingsvalg.

Ifølge hans noter blev spørgsmålet om ændring af styrelsesvedtægten først bragt på bane i april 2015, hvor han havde en samtale med Claus Omann Jensen om en ændring af udvalgsstrukturen. I hans noter er der anført forskellige udvalg, men han husker i dag ikke den nærmere betydning af dette.

Han husker ikke, at de i byrådsgruppen drøftede spørgsmålet om ændringer af styrelsesvedtægten eller om uhensigtsmæssigheder i udvalgsstrukturen. De havde i Socialdemokratiet mange andre ting at se til i den periode. Venstre udsendte den 23. april 2015 en pressemeddelelse, hvor man opgav at lave en omkonstituering. Sagen var for socialdemokraternes vedkommende derfor færdig.

Den 11. maj 2015 skiftede to af deres byrådsmedlemmer til Venstre. Han husker ikke at have haft drøftelser af spørgsmålet om omkonstituering efter denne dato. De har som byrådspolitikere uhyre mange samtaler og drøftelser, og derfor kan han ikke nødvendigvis huske det hele. Det var en usædvanlig sag, men de havde gjort det klart, hvor Socialdemokratiet stod. Flerparten måtte så gøre, hvad de agtede at gøre.

Socialudvalget, inkl. de ikke arbejdsmarkedsparete borgere med det tilhørende koordinationsudvalg var en lidt underlig konstruktion. Det havde man drøftet i udvalget siden oprettelsen ved konstitueringen i 2013. Det var dog ikke noget, de drøftede med Venstre. Udvalgsstrukturen var noget, der var blevet aftalt med konstitueringen, og det skulle der ikke ændres på inden det næste valg. I 1990'erne lå erhvervsområdet hos borgmesteren, og man havde ikke noget landdistriktsudvalg. Det var før kommunalreformen. Der er i dag i stedet lavet et udviklingsudvalg med Claus Omann Jensen som formand.

Leif Gade har som vidne forklaret, at han er gruppeformand for Socialdemokratiet i Randers. Det var han også i sidste byrådsperiode.

Venstre, Dansk Folkeparti og Socialdemokratiet indgik i 2014 forlig vedrørende skoleområdet. Socialdemokraterne havde tidligere haft det som en del af deres program, at de ikke ville lukke skoler, men det var de gået væk fra. Skolesagen berørte mange og satte sindene i kog. Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen havde tidligt meldt ud, at de ikke ønskede at deltage i forhandlingskredsen, og det var hans indtryk, at de havde "godt fat i pressen". Det var ganske naturligt. I forhandlingskredsen blev deres ageren i pressen drøftet, men ikke hvad man skulle gøre ved det. Det var Socialdemokratiets holdning, at konstitueringsaftalen skulle holdes.

Det er muligt, at han i juni 2014 deltog i et møde med Daniel Madié, Bo Vestergaard Hansen, Henning Jensen Nyhuus og Malte Larsen på rådhuset på Laksetorvet, men han husker det ikke. Han husker ikke at have drøftet mulighederne for at slippe af med Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen som formænd, heller ikke med Venstre eller Dansk Folkeparti. Det var noget, der blev talt om uformelt, men ikke på møderne. Under skolesagen

blev alt diskuteret, men Bjarne Overmarks og Kasper Fuhr Christensens ageren førte ikke til, at man syntes, at de skulle afsættes. Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen havde indgået en aftale med Claus Omann Jensen, hvor man fordelte posterne uden at tage politiske hensyn, hvilket så nok senere viste sig at være problemet. Det var hans opfattelse, at konstitueringsaftalen stod ved magt, men det var der to andre i gruppen, der var uenige i, og de skiftede derfor til Venstre. Det kom som en overraskelse. Han ved ikke, om deres skifte havde direkte forbindelse til spørgsmålet om omkonstituering. Skolesagen havde nok haft betydning for i hvert fald den ene af dem.

Han læste oplægget ”Randers i fremdrift”, da det kom ud den 27. maj 2015. I perioden mellem den 11. og den 27. maj 2015 modtog han ikke nogen henvendelser om at afsætte Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen som formænd. Der var ikke nogen drøftelser om en omkonstituering mellem Venstre, Dansk Folkeparti og Socialdemokratiet. Han har endvidere ikke haft drøftelser med enkelte socialdemokratiske medlemmer om dette.

Det kan godt passe, at han i forbindelse med mødet i Kommunernes Landsforening i 2015 havde en samtale med Mikael Mouritsen om Morten Grosbøls forslag om at fjerne Bjarne Overmark som formand, men han husker det ikke. Et udvalg kan selv afsætte sin formand, hvis der er flertal for det. Ham bekendt har Socialdemokratiet ikke fået en henvendelse fra Dansk Folkeparti eller Venstre om at medvirke til at afsætte en eller flere formænd.

Ved andenbehandlingen af ændringsforslaget den 22. juni 2015 var de tre, der ikke deltog, heriblandt ham selv og Henning Jensen Nyhuus. Han husker ikke, hvorfor han ikke deltog. Ved førstebehandlingen den 8. juni 2015 undlod han at stemme, idet de i gruppen havde drøftet, at det ikke var rimeligt at bruge en omkonstituering til at fjerne en formand. De ville imidlertid ikke blande sig i Dansk Folkeparti og Venstres ønske om en omkonstituering, og derfor undlod de at stemme.

Claus Omann Jensen har som vidne forklaret, at han er tidligere borgmester og i dag er udvalgsformand for udviklingsudvalget, der blev oprettet ved den seneste konstituering. Han sidder endvidere i bestyrelsen i nogle selskaber. Han var borgmester i Randers i sidste periode. Han havde ikke tidligere siddet i byrådet. Valnatten 2013 var hektisk, og resultaterne kom sent ind. I løbet af natten formede der sig forskellige konstellationer, og tidligt på morgenen blev de enige. Det var vigtigt for Velfærdslisten ved Kasper Fuhr Christensen, at de ikke arbejdsmarkedsparete blev lagt over i socialudvalget. De overvejede på det tidspunkt ikke konsekvenserne af dette. Det viste sig hurtigt at være uhensigtsmæssigt. Endvidere blev landdistriktspolitikken lagt

over i erhvervsudvalget, og der blev oprettet et koordineringsudvalg mellem beskæftigelses- og socialområdet, idet strukturen ikke var hensigtsmæssig. Det var uheldigt, at det var nødvendigt. Ved kontanthjælpsreformen i januar 2014 blev det tydeliggjort, at deres udvalg ikke fungerede, idet de unge skulle behandles i både socialudvalget og beskæftigelsesudvalget. Han sad i koordineringsudvalget sammen med Kasper Fuhr Christensen og Christian Boldsen. Der var desuden problemer med styring af økonomien i de to udvalg, hvilket direktøren på området gjorde opmærksom på. Det var også u-hensigtsmæssigt for medarbejderne på området. Det var svært at få kontoplanen på områderne til at fungere. Politisk var det også et problem, at de samme sager skulle behandles i to udvalg. Det er hans indtryk, at borgerne ikke oplevede den bedste betjening, og at der ikke var styr på økonomien. Ved konstitueringen flyttede man endvidere flygtninge fra beskæftigelsesudvalget til socialudvalget, hvorimod indvandrere forblev i beskæftigelsesudvalget. Det gav en løsning, der ikke underbyggede målet om, at alle skulle i beskæftigelse. Det var dog ikke noget, han selv havde været så opmærksom på. Erhvervsudvalget var et for snævert udvalg, og derfor ønskede de at inddrage landdistrikterne. Resultaterne var imidlertid ikke gode, og derfor blev der behov for at udskille landdistrikterne igen, så der kom det nødvendige fokus på dem. I forhold til erhvervsdelen var det tydeligt, at han og udvalgsformanden Daniel Madié begge kom fra en ens erhvervsbaggrund, og de ”faldt nok lidt over hinanden”. Det var naturligt, at borgmesteren var førstemanden i kommunen, og virksomhederne ønskede i videre omfang at mødes med ham frem for med Daniel Madié. Efter ændringerne blev der konstateret de forbedringer, som man ønskede, og beskæftigelsen er steget hurtigere end landsgennemsnittet. Der har været store fremskridt i Randers, og deres dagsorden har virket.

Problemerne mellem socialudvalget og beskæftigelsesudvalget blev konstateret hurtigt efter konstitueringen på grund af lovgivningen på området. Problemerne vedrørende erhvervs- og landdistriktsudvalget begyndte først at komme lidt senere, da der blev udtrykt bekymring fra landdistrikterne. Det er hans opfattelse, at den nye landdistriktsformand har udfyldt sin rolle godt.

I to byrådsperioder forud for 2013 havde man diskuteret skolestrukturen i Randers. Alle vidste, at strukturen ikke var optimal, men der var ikke enighed om løsningen. Ingen ville gøre noget, fordi ingen var interesserede i at lukke skoler. Det var hans indtryk, at de tidligere byråd havde været bange for at miste stemmer. Skolesagen endte også med at koste ham selv borgmesterposten, selv om resultatet samlet set endte med at blive godt.

De begyndte at drøfte skolestrukturen tidligt i 2014, og det var en bred

kreds, der indgik i forhandlingerne. Der var nogle, der ikke ønskede at deltage i forhandlingerne, men som foretrak at stå udenfor med en anden holdning. Det undrede ham, at Bjarne Overmark som formand for skoleudvalget ikke ønskede at søge indflydelse på de forandringer, der skulle ske.

Efter vedtagelsen af skoleforliget begyndte man i januar 2015 at se på udvalgsstrukturen. Det er korrekt som anført i ”Randers i fremdrift”, at Socialdemokratiet, Venstre og Dansk Folkeparti på det tidspunkt havde en fælles forståelse for, at det ikke var muligt at genskabe tilliden til en række af udvalgsformændene fra konstitueringen i 2013. I politik holdes der møder på kryds og tværs, og det var naturligt, at man drøftede stemningen. I november 2014 havde der været et forsøg på at fjerne kommunaldirektøren og skoledirektøren, og der var en decideret klapjagt på kommunens embedsmænd. Der blev talt om, at der var udvalgsformænd, der ikke ønskede at være en del af flertallet, og at det var underligt, at man ville være formand uden at ville arbejde sammen med de andre. Socialdemokratiets og Venstres grupper har dog ikke direkte siddet og drøftet at vælte formændene.

Det var vedtægtsændringen vedrørende udvalgene, der var det centrale. Strukturen var ikke effektiv, og det var nødvendigt at ændre den. En udskiftning af formændene var ikke tilstrækkeligt. Det var også nødvendigt med en ændring af udvalgsstrukturen. Det havde man også gjort i den forudgående periode, da man oprettede erhvervsudvalget, uden at dette havde givet anledning til problemer. Når de så samtidig fandt det underligt, at der var nogle udvalgsformænd, der ikke ville tage det ansvar, som man måtte forvente, så var han tilfreds med, at der blev valgt nye udvalgsformænd i forbindelse med omkonstitueringen.

Det dårlige samarbejde, der blev beskrevet i ”Randers i fremdrift”, skyldtes ikke kun skolestruktursagen, men var mere generelt. Samarbejdsproblemerne i forhold til skolestrukturen vedrørte navnlig Bjarne Overmark. I forhold til Daniel Madié og Kasper Fuhr Christensen var der ingen af dem, der ønskede at indgå i forandringerne i kommunen, og ingen af dem deltog i de fire budgetter, der blev lagt i perioden. Som udvalgsformænd var de en del af den politiske ledelse i kommunen, og det måtte derfor forventes, at de ville påtage sig et ansvar. Emner som for eksempel skolestrukturen og budgetterne var væsentlige spørgsmål, som man måtte forvente, at formændene deltog i.

Vedtægtsændringen var nødvendig for at skabe en effektiv udvalgsstruktur. Det var tydeligt, at udvalgsstrukturen var det drivende punkt. Ændringen af udvalgsstrukturen gjorde en omkonstituering nødvendig. De nye formænd

blev efter hans opfattelse valgt, fordi de var bedre egnede til deres opgave end de formænd, der blev afsat. Der var ikke tale om hævn for deres tidligere ageren. De nye formænd har været en succes, og der er i dag en bedre betjening af borgerne.

I ”Randers i fremdrift” var der lagt op til, at man ønskede en anden ledelse i Randers Spildevand, men de trak forslaget tilbage, da det viste sig, at der var opbakning til Kim Kristensen. Han fik nogle henvendelser fra mennesker, som han havde tillid til, der ønskede at beholde Kim Kristensen. Grunden til, at han indledningsvis ønskede en anden ledelse i Randers Spildevand, var, at han ønskede lidt mere fart i udviklingen, for eksempel i forhold til fleksibilitet omkring tilslutningsbidraget.

Han spurgte sin forvaltning om lovligheden af omkonstitueringen, og forvaltningen oplyste, at det ville være lovligt at gennemføre vedtægtsændringen med den efterfølgende omkonstituering. De havde en utroligt loyal og dygtig forvaltning. Det ville have været nødvendigt at omkonstituere udvalgene, selv hvis man kun havde ændret antallet af udvalgsmedlemmer. Han fik at vide, at omlægningen af udvalgene udgjorde et sagligt formål.

Han er nu formand for udviklingsudvalget, hvilket er noget andet end det tidligere erhvervsudvalg. Kommunens projekt ”Byen til vandet” er en stor prioritering for byen og ligger i udvalget. Det omfatter mange forskellige aktører. Desuden ligger lokalplanerne i udvalget, hvilket fylder meget. De står også for jordforsyningsbudgettet, og de skal tage stilling til den nye busterminal. Han og den nuværende borgmester, Torben Hansen, har meget forskellige kompetenceprofiler, hvorimod han og Daniel Madié var meget ens. Derfor matcher han og Torben Hansen bedre hinanden, selv om borgmesteren fortsat skal bruge tid megen tid på erhvervslivet.

Han husker ikke, hvornår der første gang blev offentliggjort noget om at ændre styrelsesvedtægten. Som borgmester var han den øverst ansvarlige for forvaltningen, og det var derfor tydeligt for ham, at strukturen ikke var effektiv, selv om det måske ikke var tydeligt for de menige byrådsmedlemmer. Udvalgsstrukturen fyldte meget for ham, selv om det måske ikke fik så megen omtale. Han og Venstres gruppeformand, Anders Buhl-Christensen, havde et tæt samarbejde. Som borgmester skal man træffe mange beslutninger, og i den forbindelse kunne han bruge sin gruppeformand til at vurdere gruppens holdninger.

Foreholdt en række udtalelser fra Anders Buhl-Christensen i pressen om blandt andet tonen i skoledebatten og ønsker om at fjerne Bjarne Overmark

og Kasper Fuhr Christensen som udvalgsformænd, har han forklaret, at det må man spørge Anders Buhl-Christensen om. Det havde været deres håb, at udvalgsformændene ville deltage i forhandlingerne. Der var også en række politikere, der fandt det usmageligt, at man havde forsøgt at fjerne embedsmændene.

Foreholdt en avisartikel af 16. april 2015 fra Randers Amtsavis om forhandlinger mellem Venstre, Dansk Folkeparti og Socialdemokratiet om en omkonstitueringsaftale, har han forklaret, at han ikke kan udtale sig om avisartikler, der hviler på anonyme kilder. De havde diskuteret vedtægtsændringen, der var bydende nødvendig. Der har også været drøftelser af formændene, som man mente bedrev deres udvalgsarbejde på en uhensigtsmæssig måde. Det er helt naturligt i politik. De drøftede blandt andet vedtægtsændringen med Socialdemokratiet, og det var derfor også naturligt at drøfte spørgsmålet om konstituering med dem. Det havde også været muligt at fortsætte med de samme formænd, men det valgte man ikke at gøre.

Foreholdt Torben Hansens forklaring om, at Torben Hansen ikke kunne erindre drøftelser mellem Venstres og Socialdemokratiets byrådsgrupper om udvalgsstrukturen, har han forklaret, at det efter hans opfattelse var Henning Jensen Nyhuus, der som spidskandidat var leder af socialdemokraterne på det tidspunkt.

Når Anders Buhl-Christensen i en artikel i Randers Amtsavis den 19. maj 2015 er citeret for at have udtalt blandt andet, at det ville blive en større opgave, hvis Venstre og Dansk Folkeparti skulle gå enegang i forhold til en omkonstituering, skyldes det formentlig, at det ikke er rart at lave politik med det smalleste mulige mandat. Hver gang der træffes en 16-15 beslutning, så er den efterfølgende kritik større, end hvis der er bred opbakning. Han tror ikke, at der er sammenhæng mellem Lise Brandi-Hansens udtalelse i samme artikel om mulighederne for en omkonstituering, og så ”Randers i fremdrift”, der kom den 27. maj 2015. Det var vedtægtsændringen, som de fokuserede på, og de undersøgte mulighederne for et bredt flertal. Udfordringen var, at der så fulgte en mulig omkonstituering med, og det gav anledning til usikkerhed hos nogle. Vedtægtsændringen i sig selv var der ikke nogen uenighed om, idet det var åbenbart for enhver, herunder navnlig dem, der sad i de berørte udvalg, at strukturen var uhensigtsmæssig. Det var navnene på udvalgsformændene, der fyldte i debatten, og vedtægtsændringen kom derfor til at stå i baggrunden. Meget af debatten foregik mellem byrådsmøderne. Han kan ikke kommentere på, at sagsøgerne og de socialdemokratiske vidner har forklaret, at de ikke har hørt om vedtægtsændringerne forud for ”Randers i fremdrift”. Den uhensigtsmæssige udvalgsstruktur blev lø-

bende drøftet.

Kim Kristensen har som vidne forklaret, at han i perioden 2014-18 var byrådsmedlem for Beboerlisten, og han var formand for Randers Spildevand. Mens han var formand, havde han ikke nogen drøftelser med borgmesteren, Claus Omann Jensen, om sit arbejde som formand. De havde et årligt møde med borgmesteren, hvor de drøftede andre forhold. Der var ikke de store politiske uenigheder. De var ikke altid enige, men de fleste uenigheder lå nok først efter omkonstitueringen i 2015.

Han tror, at grunden til, at der i "Randers i fremdrift" var lagt op til, at han skulle afsættes som formand, var, at det var et led i en samlet ændring af den politiske sammensætning af de forskellige poster. Anders Buhl-Christensen udtalte til en artikel, at han var med til at ødelægge arbejdet i forhold til forvaltningen, og at der skulle være et dårligt arbejdsmiljø, hvilket han ikke forstod. Han skrev derfor til Anders Buhl-Christensen og spurgte ind til dette. Kort før omkonstitueringen blev han ringet op af Anders Buhl-Christensen, der orienterede ham om, at de alligevel ikke ville forsøge at afsætte ham. Begrundelsen var, at de ikke havde noget at udsætte på hans arbejde.

Kenneth Troelsen har som vidne forklaret, at han tidligere var bestyrelsesmedlem i Dansk Folkepartis vælgerforening i Randers. Han kom ind i 2013 og forlod den igen i slutningen af 2016. I perioden 2014-18 havde Dansk Folkeparti tre medlemmer i byrådet: Morten Grosbøl, Frank Nørgaard og Susanne Nielsen. Byrådsmedlemmerne var altid inviteret med til bestyrelsesmøderne, men det var ikke altid, de deltog. Der var indimellem drøftelser vedrørende Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié, men ikke vedrørende spørgsmålet om at afsætte dem som formænd. På møderne koncentrerede de sig mere om deres bagland, og så lod de byrådsmedlemmerne stå for det politiske. Morten Grosbøls forslag om et mistillidsvotum over for Bjarne Overmark var således ikke noget, der var blevet drøftet i bestyrelsen.

Den 25. maj 2015 holdt de et møde på Laksetorvet med de fleste af byrådsmedlemmerne fra Venstre og Dansk Folkeparti. Endvidere deltog deres egen formand, Børge Olsen, og nogle andre. I alt var de omkring 18-20 personer. Det blev oplyst, at der var to socialdemokrater, der skiftede til Venstre, hvilket gav dem nogle muligheder for at tage magten til sig selv, så de kunne gennemføre nogle ting. Formålet med mødet var at få opbakning til de beslutninger, som man ville træffe med det nye flertal. Man ville i den forbindelse fjerne nogle udvalg og oprette andre, men han husker ikke hvilke. Det har helt sikkert været de udvalg, der efterfølgende faktisk blev ændret, men

han husker ikke de nærmere detaljer. Han husker ikke, at det blev drøftet, at der var nogen, der skulle smides ud, men det var måske en underliggende tone. Han og Christian Brøns fra Venstre talte imod dette. Christian Brøns gav udtryk for, at man skulle stå ved det, man havde skrevet under på, og at man havde vidst, hvad det var for nogen, man havde konstitueret sig med. Der blev ikke talt om, hvem der skulle have konkrete formandsposter ved en omkonstituering. Det kom først bagefter. På mødet blev det drøftet, at man gerne ville have socialdemokraterne med ved omkonstitueringen. Det havde man undersøgt, men han ved ikke, hvad konklusionen var blevet.

Pia Nyholm har som vidne forklaret, at hun i 2015 var medlem af Dansk Folkepartis lokalbestyrelse i Randers. Hun er i dag medlem af De Konservative.

I det konstituerende bestyrelsesmøde i starten af 2015 fortalte deres formand, Børge Olsen, at en journalist havde spurgt ham om deres indstilling til en eventuel omkonstituering. Bestyrelsen var enig om, at den ikke kunne støtte en omkonstituering, idet det ville bryde en underskrevet aftale. Børge Olsen sagde ikke noget om, at en omkonstituering skulle have noget med en omlægning af udvalgene at gøre. Der var ikke nogen drøftelse af uhensigtsmæssigheder i styrelsesvedtægten. Det fremgår af mailkorrespondancen mellem Børge Olsen og byrådsmedlemmerne, at Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen var nogle ballademagere, der bare skulle ud. De var kun interesserede i pengene og ville ikke vedtage noget. Dansk Folkepartis gruppeformand, Frank Nørgaard, skrev i en mail den 30. april 2015 for eksempel: ”Jeg er heller ikke ovenud tilhænger af at bryde en aftale, men den måde, listerne er og gebærder sig på, er så kritisabel, at jeg godt kunne stemme for, såfremt hele V og S også gør det. Det er kommunens omdømme, der står på spil. Hvordan kan vi have formænd, som modarbejder alt, mens de hæver kassen, og som aldrig vil tage et politisk ansvar”.

Det var hendes indtryk, at sagen for deres medlemmer aldrig handlede om strukturændringer, men alene om at få Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié ud som formænd. Hun husker ikke, hvilken rolle Daniel Madié spillede i den sammenhæng, men det havde nok noget med skolestrukturen at gøre.

I tiden mellem den 30. april og den 27. maj 2015, hvor ”Randers i fremdrift” blev fremlagt, hørte hun ikke noget om drøftelser mellem bestyrelsen og Frank Nørgaard, men det kan muligt skyldes, at hun var travlt beskæftiget med foreningens hjemmeside, ligesom der var nogle private forhold, der tog hendes tid. Det er også muligt, at hun ikke blev inkluderet, fordi man for-

nemmede, at hun var den største modstander af en omkonstituering. Der var medlemmer af bestyrelsen, der var for en omkonstituering, men bestyrelsen som sådan var hele tiden imod. Bestyrelsen bakkede ikke op om ”Randers i fremdrift”.

Morten Grosbøl har som vidne forklaret, at det er korrekt, at han i oktober 2014 skrev en mail til Statsforvaltningen, hvor han stillede en række spørgsmål om mulighederne for at foretage en omkonstituering i løbet af en byrådsperiode. Han husker ikke, hvad der blev svaret. Han havde ikke selv lagt skjul på, at han ønskede en omkonstituering, fordi Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen var direkte uegnede til at sidde i et byråd. De havde blandt andet opfordret til vold mod andre byrådsmedlemmer. Bjarne Overmark havde på et møde den 8. oktober 2014 forklaret, hvordan man havde blokeret for den tidligere borgmester, og Kasper Fuhr Christensen havde opfordret folk til at blokere dørene til rådhuset for byrådsmedlemmer. Det var i forbindelse med skolestrukturdebatten. De øvrige byrådsmedlemmer fra Dansk Folkeparti var enige i dette. Det var hans opfattelse, at Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen slet ikke var egnede til at sidde i byrådet, og at de skulle smides helt ud. Hans mail til Statsforvaltningen var udtryk for den samme slags drilleri, som Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen selv er eksperter i. Han ved ikke, hvad Frank Nørgaard mente, når han i en artikel i Randers Amtsavis den 9. oktober 2014 er citeret for at have udtalt blandt andet, at det var værd at undersøge muligheden for at fjerne de pågældende fra deres udvalgsposter.

Når han i et indslag på TV2 Østjylland udtalte, at Bjarne Overmark burde fjernes som formand for børne- og skoleudvalget, så hænger det sammen med, at han som medlem af udvalget havde stillet et mistillidsvotum i forhold til Bjarne Overmark. Det er en kendt sag, at Bjarne Overmark er ”enhedslistekomunist”, og at der ikke skete noget på udvalgsmøderne. De diskuterede, og deres beslutninger gik blot videre til byrådet, hvilket var uproduktivt. Da Anders Buhl-Christensen blev formand for udvalget, begyndte der at ske en masse konkret. For at få ting vedtaget, er man nødt til at være ansvarlig, hvilket listerne ikke er. De lover en masse i pressen, så de kan tage æren senere, hvis nogen får noget gennemført.

I børne- og skoleudvalget var der imidlertid ikke officielt flertal for at fjerne Bjarne Overmark som formand. Hans mistillidsvotum kom ikke til afstemning, fordi Venstre tilkendegav over for ham, at det var ubelejligt. Han kunne i øvrigt fornemme, at der ikke ville være flertal. Derfor trak han forslaget tilbage. Et flertal ville kræve, at Socialdemokratiet støttede forslaget. Han spurgte lidt rundt om, hvem der ville stemme for, og han kunne se, at der ik-

ke var flertal. Før hvert byrådsmøde holdt Venstre og Dansk Folkeparti møder, hvor dagsordenen blev drøftet. Det samme gjaldt for udvalgmøderne. Han ved ikke, hvorfor Venstre fandt hans mistillidsvotum ubelejligt. Han syntes selv, at det var en værdig sag. En væsentlig del af politik går ud på at svække ens modstander i offentlighedens øjne, og det havde han allerede opnået med omtalen af mistillidsvotummet. Han arbejdede efterfølgende aktivt for at få Bjarne Overmark afsat som formand for børne- og skoleudvalget, idet han ikke mente, at Bjarne Overmark var værdig til posten. Han var ikke selv indblandet i forhandlingerne omkring omkonstitueringen. Han er ikke jurist og var afhængig af medarbejderne i forvaltningen, der godkendte, det der foregik.

Han mente, at en omkonstituering var en god idé for at kunne fjerne Bjarne Overmark, der ikke udfyldte sin post. Han husker ikke drøftelserne i byrådet ved første- og andenbehandlingen af vedtægtsændringen. Realiteten er, at sagerne inden et byrådsmøde er ”klappet af”. Der blev ændret nogle udvalg. Han fik selv en plads i socialudvalget, og han kom med i bestyrelsen for Randers Spildevand. Det skyldtes, at der ved konstitueringen blev behov for flere personer i udvalgene, der blev lidt større. Så vidt han husker, røg Mogens Nyholm ud af børne- og skoleudvalget. Han husker ikke, om de forsøgte at ændre sammensætningen af og medlemstallene i udvalgene. Han husker ikke, om der skete ændringer af socialudvalget. Det vigtigste punkt på byrådsmødet den 22. juni 2015 var omkonstitueringen, hvor man fik en ledelse af Randers Kommune, der var effektiv og fremadrettet. Det var Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen ikke, idet de var modstandere af hvad som helst.

Han husker ikke detaljerne i ”Randers i fremdrift”. Han deltog ikke i udarbejdelsen eller talte med Frank Nørgaard om det. Frank Nørgaard kan godt have sendt det ud, uden at have vendt det med de to andre. De stolede på hinanden. De to andre skulle heller ikke godkende hans egne læserbreve.

Spørgsmålet om en omkonstituering blev også drøftet, efter at to socialdemokrater den 11. maj 2015 skiftede til Venstre. I hans private drøftelser med blandt andet Henning Jensen Nyhuus var der ingen tvivl om, at socialdemokraterne var enige i en omkonstituering, men de var ikke villige til at tage ansvaret for det. Derfor undlod de at stemme den 22. juni 2015, ligesom nogle udeblev fra mødet.

For ham indebar omkonstitueringen navnlig, at man ville få en organisation, som var arbejdsduelig og i stand til at bringe Randers videre. Det var den tidligere struktur ikke. Da de to socialdemokrater skiftede til Venstre, og de

fik et flertal, blev det muligt for dem at lave en hel masse ting.

Foreholdt at Frank Nørgaard i en artikel i Randers Amtsavis den 27. maj 2015 omtalte det som en mulighed, at han ved en omkonstituering ville kunne få formandsposten i Randers Spildevand, har han forklaret, at han ikke ønskede dette. Han ved ikke, hvorfor Kim Kristensen skulle fratages posten, men han havde fået posten, hvis han havde ønsket det. Kim Kristensen gjorde et godt og sagligt arbejde som formand.

Mogens Nyholm har som vidne forklaret, at han er byrådsmedlem for Det Radikale Venstre. Det var han også i perioden 2014-18, hvor han var formand for kultur- og fritidsudvalget. Da Claus Omann Jensen blev borgmester i 2013, var han nok selv det afgørende mandat, da De Radikale valgte at pege på ham frem for modkandidaten, Henning Jensen Nyhuus.

Han hørte første gang om muligheden for en politisk omkonstituering under et besøg hos Frank Nørgaard i slutningen af 2014, hvor Frank Nørgaard nævnte, at der var nogen, der talte om dette. Det var blandt andet Henning Jensen Nyhuus, der overvejede dette. Han havde fra januar 2015 og frem til maj måned løbende samtaler med Claus Omann Jensen og Anders Buhl-Christensen, der gerne ville have De Radikale med i en omkonstituering mod, at de beholdt deres udvalgsformandspost. Det opfattede han som en trussel. Han afviste dem, fordi De Radikale ikke ville løbe fra deres aftaler. Op til slutningen af maj 2015 stod han stadig på en liste over dem, der skulle fjernes ved en omkonstituering. Han ved, at Socialdemokratiet var med i drøftelserne helt frem til slutningen af april måned, selv om han ikke selv talte med dem om det direkte. Det er baseret på hans samtale med Frank Nørgaard og på en samtale, han havde med Anders Buhl-Christensen den 20. april 2015, som han optog uden Anders Buhl-Christensens viden. Anders Buhl-Christensen omtalte i samtalen en person, der hed Torben, og da det kun kunne være Torben Hansen, viste det, at Socialdemokratiet på dette tidspunkt stadig var med i drøftelserne om omkonstituering. Formålet med en omkonstituering skulle være at fjerne Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié fra deres formandsposter. Det handlede ikke om at lave en anden udvalgsstruktur. Han var også selv i spil til at blive fjernet, fordi han ikke vil medvirke til omkonstitueringen, men han blev taget af listen, kort før udspillet kom.

Han talte med Claus Omann Jensen om omkonstitueringen mange gange, men hver gang fastholdt han, at De Radikale ikke ville bryde konstitueringsaftalen. Det ville være meget alvorligt at gøre det.

Foreholdt Claus Omann Jensens forklaring om, at man efter afslutningen af skolesagen i 2014 ønskede at rette op på den uhensigtsmæssige struktur, der af hensyn til Velfærdslisten var opstået i forhold til socialudvalget, inkl. de ikke arbejdsmarkedsparate borgere ved konstitueringen i 2013, har han forklaret, at det ikke kun var udvalgsstrukturen, men også omkonstitueringen, der fyldte meget for Claus Omann Jensen. Der vil altid være snitfladeproblemer, men det fører ikke nødvendigvis til omkonstitueringer. Frem til maj 2015 blev der således ikke talt om, at udvalgsstrukturen var et problem, men derimod om, at Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié var det. Det var Claus Omann Jensen og Anders Buhl-Christensen, der talte om dette. Han prøvede at tale dem fra en omkonstituering, og han afviste at støtte det. Derfor talte de ikke om den nærmere struktur i tilfælde af en omkonstituering.

Den 20. april 2015 havde han på sin bopæl en samtale med Anders Buhl-Christensen, som han lavede en optagelse af. Han har ikke fortalt nogen om optagelsen tidligere, og uden retssagen ville den være forblevet hemmelig. Han har desuden lavet en afskrift af samtalen. Optagelsen er tre minutter lang. Han foretog optagelsen, fordi han mente, at det var af afgørende betydning for det kommunale styre, at den kom frem.

Mogens Nyholm læste sin egen afskrift af optagelsen op. Af afskriften fremgår blandt andet, at han spurgte Anders Buhl-Christensen om, hvad der foregik i deres kommune, og at Anders Buhl-Christensen svarede, at der foregik det, som Claus snakkede med ham om tidligere. Anders Buhl-Christensen tilføjede hertil, at det vidste Mogens Nyholm jo også, "Fordi Torben har jo været rundt ved jer". Mogens Nyholm fortalte herefter, at han havde talt med mange, som rystede på hovedet over det, herunder en række embedsmænd og politikere, som han havde talt med under en rejse til Singapore. Anders Buhl-Christensen gav udtryk for, at det kom til at ske, og at der var masser af vilje til, at han kunne komme med, hvis han ville, hvortil Mogens Nyholm svarede, at det ville svare til, at man på arbejdsmarkedet ikke implementerede en hovedaftale. Anders Buhl-Christensen sagde, at en aftale mellem de store partier kom til at lægge vejen ikke kun for den aktuelle periode, men også for de kommende, og at det ville være en bedre vej, end den de har haft, hvor Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen reelt havde alt for meget. Desuden bemærkede Anders Buhl-Christensen, at de ikke havde noget imod at være uenige, men at de var imod, når man begyndte at angribe forvaltningen, og når de ikke kunne føle sig sikre på, at flertallets politik blev ført ud i livet.

Han har videre forklaret, at optagelsen efter hans opfattelse viser, at Venstre

og Dansk Folkeparti på det tidspunkt fortsat talte sammen med Socialdemokratiet om en omkonstituering. Kort efter meddelte Torben Hansen så, at Socialdemokratiet ikke skulle være med i en omkonstituering.

Han har ikke talt med Anders Buhl-Christensen eller andre om ændringer i styrelsesvedtægten. Det var kun udskiftningen af formænd, det handlede om. Han talte heller ikke med forvaltningen om ændringer i udvalgsstrukturen.

Claus Omann Jensen og Anders Buhl-Christensen besøgte ham en måneds tid før samtalen den 20. april 2015. Mødet handlede om omkonstitueringen og tog samlet set nok 45 minutter. Det er muligt, at ændringer i udvalgsstrukturen også blev nævnt, men det var ikke hovedtemaet. Det endte med, at de opfordrede ham til at drøfte det med sin formand. Det efterfølgende møde den 20. april 2015 tog nok også omkring 30-45 minutter. Det handlede også overordnet set om omkonstitueringen i forhold til de involverede personer, herunder at han selv kunne beholde sin formandspost, hvis han støttede forslaget, hvilket han afviste at gøre. Udvalgsproblemerne blev ikke drøftet nærmere.

Han husker ikke at have drøftet muligheden for at foretage formandsændringer direkte i udvalgene forud for den 11. maj 2015, hvor to socialdemokrater skiftede til Venstre. Han antager, at det er Torben Hansen, der bliver omtalt på lydoptagelsen, men han har ikke talt med Torben Hansen om omkonstitueringen.

Bo Vestergaard Hansen har som vidne forklaret, at han er formand for De Konservative i Randers Kommune, hvilket han også var i 2014-15. De deltog i debatten vedrørende skolestrukturen, der blev startet i februar 2014. I juni 2014 deltog han og Daniel Madié i et møde med Socialdemokratiet på rådhuset på Laksetorvet. For Socialdemokratiet deltog Henning Jensen Nyhuus, Leif Gade og Malte Larsen. De skulle afstemme det videre forløb omkring skolestrukturen, og hvornår forslaget skulle sendes i høring. Det var deres opfattelse, at det skulle ske snarest muligt. På mødet bragte Henning Jensen Nyhuus spørgsmålet om omkonstituering op. Han opfattede det som en politisk prøveballon, for at se om de ville med til en omkonstituering rettet mod Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen, så de blev fjernet fra deres formandsposter. Det overraskede dem, idet det var et aftalebrud kort tid efter konstitueringen i 2013. Begrundelsen var, at de to var irriterende og brokkede sig. De var i opposition til de hemmelige forhandlinger, der foregik om skolestrukturen. De spurgte Henning Jensen Nyhuus om, hvorvidt det var noget, han havde talt med andre om, herunder Venstre, hvilket han svarede undvigende på. Det var hans indtryk, at det nok havde været drøftet,

før det blev bragt op med De Konservative. Han og Daniel Madié var ikke tilhængere af forslaget. De ville ikke bryde den indgåede aftale, der blandt andet havde givet Claus Omann Jensen borgmesterposten.

Han og Daniel Madié drøftede ofte situationen i byrådet. Han deltog også i møder med de andre partier. Der blev drøftet mange forskellige emner ud over skolestrukturen. Han hørte intet om, at der var utilfredshed med udvalgsstrukturen i forhold til socialudvalget, inkl. de ikke arbejdsmarkedspare borgere og erhvervs- og landdistriktsudvalget. Det hørte han først om omkring maj 2015, da vedtægtsændringerne kom på dagsordenen. I perioden fra januar til maj 2015 havde Venstre og Dansk Folkeparti løbende givet udtryk for, at der var nogle irriterende udvalgsformænd, der ikke havde bidraget og ikke havde stemt det samme som dem. Det drejede sig om Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié. I forhold til De Konservative og Daniel Madié skyldtes uenigheden navnlig omstændighederne omkring høringen i skolesagen, hvor Venstre havde den opfattelse, at De Konservative var på stemmefiskeri. Det overraskede ham, at der pludselig skulle ske ændring af styrelsesvedtægten. Der blev ikke talt om utilfredshed med indsatsen overfor landdistrikterne. Der blev holdt en masse borgermøder i landdistrikterne, hvilket blev godt modtaget. Der blev også sat mange andre ting i gang, som stadig bliver ført videre.

Efter han første gang hørte om muligheden for en omkonstituering på mødet i 2014, gik der frem til januar 2015, hvor Anders Buhl-Christensen omtalte det i et læserbrev. Venstre og Dansk Folkeparti havde på det tidspunkt ikke et flertal, men han havde en fornemmelse af, at dele af Socialdemokratiet var med på idéen, mens andre ikke var det. Det var også hans indtryk, at man gerne ville have De Konservative med i en omkonstituering, men det var de ikke interesserede i. Derefter frøs det politiske klima til mellem De Konservative på den ene side og Venstre og Socialdemokratiet på den anden.

Hans Nikolaisen har som vidne forklaret, at han i dag er chefkonsulent i firmaet Muusmann. Han var i perioden fra 1. oktober 2011 til 31. oktober 2016 kommunaldirektør i Randers. Da han tiltrådte, var erhvervsudvalget ved at blive etableret.

I forbindelse med kommunalvalget i 2013 var hans opgave at rådgive i forhold til konstitueringen. Han blev sent om natten kaldt til en samling af partier, som han ikke umiddelbart havde forudset. De drøftede forskellige løsninger for, hvordan mandaterne skulle gøres op og posterne fordeles. Det var ham, der skrev konstitueringsaftalen, men han blev ikke spurgt om det konk-

rete indhold. Han bemærkede, at man lavede en speciel konstruktion vedrørende socialudvalget, inkl. de ikke arbejdsmarkedssparate borgere, men det var ikke noget, han nævnte, idet han ikke ønskede at sætte spørgsmålstegn ved den politiske konstruktion. Den nye borgmester havde ikke tidligere siddet i byrådet, og han kendte ham ikke. De blev hurtigt klar over, at der var behov for et koordineringsudvalg. Den politiske konstellation var spændende; der var blandt andet nogle lister, der tidligere havde indgået aftaler med Socialdemokratiet under dramatiske omstændigheder, men som nu indgik aftaler med Venstre. Man flyttede desuden flygtningene fra beskæftigelsesudvalget til socialudvalget, men det blev først et tema, da de skulle skrive styrelsesvedtægten. På valgnatten handlede det mere om fordelingen af udvalgs- og formandsposter.

Dagen efter konstitueringen fik han besøg af direktøren for sociale forhold og beskæftigelse, der ville vide, hvordan den nye struktur skulle håndteres. Problemet var, at man har en række personer, som har en tilknytning til arbejdsmarkedet, og som derfor hører under beskæftigelsesområdet, men at der blandt disse er nogle, der har en meget lille tilknytning. Som lovgivningen var indrettet, var der en tendens til, at selv denne meget lille tilknytning skulle udnyttes, hvilket gjorde det problematisk at placere dem under socialområdet som ikke arbejdsmarkedssparate. Opdelingen gav derfor nogle afgrænsningsproblemer mellem udvalgene. Desuden var der omkring 20 sager om året, der skulle behandles i begge udvalg. Endelig gav det på det politiske niveau anledning til visse udfordringer, hvilket det nok ikke var alle, der var opmærksomme på. I den samme periode blev der på arbejdsmarkedsområdet gennemført en række store reformer, der flyttede rundt på, hvordan opgaverne skulle løses, og nogle opgaver rettede sig således mest mod beskæftigelsesområdet og andre mod socialområdet. Han var ikke bekendt med andre kommuner, der havde samme konstruktion, heller ikke blandt de kommuner som Randers samarbejdede med. De prøvede derfor med koordinationsudvalget at sætte de overordnede rammer for de områder, hvor der var overlap mellem udvalgene. Det var ikke alle sager, der gik gennem koordinationsudvalget. Udvalget fungerede, men det var besværligt. Det blev opløst ved omkonstitueringen i 2015.

Det var svært for dem økonomisk at adskille aktiviteterne mellem udvalgene. Der var en række tilfælde, hvor det var svært at placere ansvaret for økonomien i det ene eller det andet udvalg. Det blev de gjort opmærksom på ved regnskabsaflæggelsen for 2014, der fandt sted i april 2015. Det var ikke noget, der gik ud over borgerne, men i organisationen og på det politiske plan gav det problemer. Der vil altid være snitfladeproblemer, men i dette tilfælde var de selvskabte, og de blev ikke set andre steder. Det gjorde det

svært at placere et politisk ansvar.

Hvor problemerne med socialudvalget var tydelige fra starten af, så kom udfordringerne ved erhvervs- og landdistriktsudvalget lidt mere snigende. Den nye borgmester var meget optaget af samarbejdet med erhvervslivet, og derfor var han meget aktiv i forhold til at opsøge erhvervsvirksomheder. I mange andre kommuner hører erhvervsområdet direkte under økonomiudvalget, men her gjorde borgmesterens kontakter til erhvervslivet det lidt mere besværligt at håndtere udvalgsformandens rolle, i hvert fald i forhold til erhvervsdelen. Erhvervslivet foretrak nok borgmesteren som deres kontakt til byrådet frem for udvalgsformanden. Det blev drøftet med formanden, der også gerne ville ud og være aktiv, men det var svært at få til at hænge sammen. Efter omkonstitueringen kom erhvervsområdet tilbage under økonomiudvalget, hvor borgmesteren er født formand, og det løste snitfladeproblemet.

I 2014 begyndte nogle politiske drøftelser omkring udvalgsstrukturen i forhold til socialudvalget, men det var ikke noget, forvaltningen deltog i. En ændring af udvalgsstrukturen skal besluttes af et politisk flertal, idet det kan medføre en omkonstituering. Det kan derfor blive et politisk spørgsmål, og det var i hvert fald tilfældet i Randers. Han ved ikke, om der var et flertal for en ændring af udvalgsstrukturen i efteråret 2014. Han deltog i mange møder med politikerne og blev anvendt som sparringspartner vedrørende mange politiske spørgsmål, men han havde ikke fornemmelse af, om en omkonstituering blev diskuteret som en konkret mulighed. I begyndelsen af 2015 begyndte han at få en fornemmelse af, det der blev arbejdet med en omkonstituering, men han kan ikke sige præcis hvornår. Der var i 2011 blevet gennemført en omkonstituering, og for mange i byrådet lå det i baghovedet som en mulighed. Derfor var det noget, der blev talt om blandt politikerne, både før og efter konstitueringen i 2013.

I perioden 2010-13 var en større proces i gang i kommunen, hvor fremtiden for skolerne i Randers blev drøftet. Den involverede mange mennesker, og den førte til vedtagelsen af nogle bærende principper for kommunens skoler. Man blev imidlertid ikke færdige, idet det ville forudsætte, at man ændrede skolestrukturen, og det var der ikke vilje til. Efter valget i 2013 indkaldte den nye borgmester til nye drøftelser. Det var en betingelse for deltagelse i drøftelserne, at man var indforstået med at drøfte strukturen, hvilket 26 ud af de 31 byrådsmedlemmer var. Politisk var man klar med et forslag lige før sommerferien 2014, og det arbejdede forvaltningen så med hen over sommeren.

I forbindelse med skolestrukturarbejdet fik forvaltningen i Randers Kommune nogle bemærkninger fra Indenrigsministeriet. Processen var i det hele taget meget konfrontatorisk fra visse parter side. De fem, der ikke var med i forhandlingsforløbet, var ikke kun uenige i det indholdsmæssige, men forsøgte også at finde "et hår i suppen", der kunne standse processen. Selv om de var meget opmærksomme i forvaltningen, blev der dog fundet nogle enkelte problemer. Indenrigsministeriet lavede efterfølgende en generel vejledning, der nærmere beskriver, hvordan en forvaltning skal gribe en sag an, når et byråd er delt. De processer, der beskrives i vejledningen, svarer fuldstændigt til den måde, de gennemførte det på i Randers. Det tilkendegives således i vejledningen, at det kan være nødvendigt for forvaltningen at tage drøftelser med flertallet for lukkede døre for at afprøve disses holdninger og meningstilkendegivelser. Udfordringen består i, hvordan man kommunikerer med sådan et flertal samtidig med, at man servicerer mindretallet. De forsøgte med borgmesterens opbakning løbende at involvere mindretallet i processen, men det var mindretallet ikke interesseret i. Kort før sommerferien fik de et spørgsmål fra mindretallet, men det viste sig blot at være et drillespørgsmål, for da de gjorde opmærksom på omkostningerne ved at besvare spørgsmålet, blev spørgsmålet trukket tilbage.

Under drøftelserne med flertallet blev der brugt PowerPoint-slides, hvilket de opfattede som i orden, idet de var nødt til at have en dialog med flertallet om, hvordan strukturændringerne skulle ske. Indenrigsministeriet tog sagen op af egen drift og udtalte, at de ikke måtte holde dette materiale tilbage fra mindretallet. Statsforvaltningen var først kommet til det modsatte resultat. Det fremgår af Indenrigsministeriets udtalelse, at der ikke tidligere havde været nogen retningslinjer for fortolkningen af kommunestyrelseslovens § 9 vedrørende disse situationer.

De brugte sommerferien på at arbejde med strukturforslaget. Der var meget, der skulle regnes på i forhold til elever, bygninger, transport mv. De havde meddelt byrådet, at de ville offentliggøre forslaget på et bestemt tidspunkt, så alle ville få materialet samtidig og kunne være forberedte. De vidste, at der ville komme en enorm offentlig opmærksomhed omkring det, når det blev offentliggjort. Da udvalgsformanden mødte op dagen før og bad om dagsordenen, afviste direktøren dette, idet det fremgik af dagsordensteksten, hvilke skoler der blev foreslået lukket. At udvalgsformanden således blev ligestillet med de øvrige byrådsmedlemmer, blev efterfølgende kritiseret af Indenrigsministeriet, hvilket overraskede ham. I fremtiden vil det således være nødvendigt for kommuner med sådanne konflikter, at byrådet vedtager retningslinjer for offentliggørelsen af den slags større rapporter. Det havde de ikke haft principper for i Randers.

Det er disse to punkter, der af nogle er blevet beskrevet som en ulovlig forvaltningsstruktur.

Et tredje punkt, der blev kritiseret, var, at en medarbejder i sommerferien havde udleveret nogle papirer i strid med aftalen om, at materialet ikke måtte udleveres. Dette blev de først opmærksomme på i oktober, efter at han over for borgmesteren havde afvist, at der var sket en udlevering. De orienterede straks Statsforvaltningen om fejlen.

Forløbet omkring skolestrukturen gav ham ikke et modsætningsforhold i forhold til sagsøgerne, men det var hans opfattelse, at de var i et modsætningsforhold til ham. Han har forsøgt at betjene dem så godt og så objektivt, som han kunne. Det er hans indtryk, at de er meget engagerede og meget fokuserede både på indholdet, men også på procedurene. Det giver en masse spørgsmål og nedsætter risikovilligheden i organisationen.

Det var ikke hans opfattelse, at der var en sammenhæng mellem skolestruktursagen og omkonstitueringen i 2015. Det var hans indtryk, at ændringen af udvalgsstrukturen var sagligt velbegrunderet. Han husker ikke, hvornår han begyndte at drøfte udvalgsstrukturen og en omkonstituering med borgmesteren. Det skete flydende. Han sagde god for den foreslåede ændring af styrelsesvedtægten på et tidspunkt i april eller maj 2015. Han lavede ikke nogen skriftlig redegørelse om det, idet de slet ikke var i tvivl om, at det var lovligt, fordi det var sagligt begrundet.

Det var helt naturligt, at vedtægtsændringen ville medføre en omkonstituering. Det indgik i hans vurdering af lovligheden. Forløbet foregik i flere faser. Der var politiske drøftelser om sammensætningen af udvalgene forud for vedtagelsen, men det var ikke noget, han deltog i. Han vidste godt, at en omkonstituering ville være kontroversiel, og han vidste også godt, at der var nogen, som man ønskede at udskifte. Det ville reducere de pågældendes honorar og deres indflydelse, men det ville ikke gøre, at vedtægtsændringen blev ulovlig. Den efterfølgende omkonstituering var et politisk spørgsmål.

Vedtægtsændringerne var set fra hans synspunkt sagligt begrundet. Han var ikke en del af den politiske proces. Mange af de centrale politikere var utvivlsomt klar over, at vedtægtsændringen ville medføre en omkonstituering, hvor udvalgsposterne ville skulle omfordeles. I forbindelse med at der blevet stillet spørgsmål til lovligheden af vedtægtsændringen, lavede Frederik Gammelgaard et notat til ham, hvor retsgrundlaget blev gennemgået. Notatet indgik som en del af grundlaget for vedtægtsændringen.

Koordinationsudvalget holdt møde hvert kvartal. Det kan godt passe, at der nåede at blive holdt i alt fem møder. Det kan også godt passe, at der typisk var afsat en time til hvert møde. Når der i mødereferatet fra mødet den 24. juni 2014 under "Beslutning" er anført "Ingen bemærkninger", så er det ikke udtryk for, at der ikke var problemer. Det var ikke hans indtryk, at området var ved at falde fra hinanden, men der var udfordringer. De drøftede for eksempel løbende målsætningerne for området, og hvordan de fik økonomien fordelt. Problemerne ved strukturen udmøntede sig mere i de to udvalg og i mindre grad i koordinationsudvalget.

Foreholdt Mikael Mouritsens forklaring om ikke at have drøftet strukturproblemerne i socialudvalget, inkl. de ikke arbejdsmarkedsparete borgere, har han forklaret, at han ikke selv deltog i udvalgsmøderne. Det var direktøren på området, der gjorde det. Han ved derfor ikke, hvad der blev drøftet udover det, der fremgår af dagsordenen.

Indenrigsministeriets vejledning lægger op til, at man kan gøre som i Randers, hvor man afsøgte flertallets holdning, men det er ikke nødvendigvis sådan, man skal gøre. Påtalen fra Indenrigsministeriet handlede om manglende indsigt i deres PowerPoint-slides, om for sen orientering af udvalgsformanden og om udlevering af plancher i sommerferien. Grunden til, at man valgte at forhandle i en lukket proces, var, at det var svært for politikerne at skulle redegøre for, at man ville lukke skoler i løbet af forhandlingsprocessen.

Forud for vedtagelsen af skolestrukturen den 12. januar 2015 havde han formentlig talt med borgmesteren og andre ledende byrådsmedlemmer om muligheden for en omkonstituering. Henning Jensen Nyhuus havde også talt om dette, men han husker ikke, hvad anledningen havde været. Det, der ikke fungerede, var opdelingen mellem beskæftigelsesudvalget og socialudvalget, inkl. de ikke arbejdsmarkedsparete borgere. Det er formentlig blevet drøftet med Henning Jensen Nyhuus. Der blev ikke sat navne på, hvem der skulle være formænd.

Foreholdt Bo Vestergaard Hansens forklaring om, at Henning Jensen Nyhuus på mødet i juni 2014 ikke skulle have nævnt noget om uhensigtsmæssigheder i udvalgsstrukturen i forhold til beskæftigelsesudvalget og socialudvalget, har han forklaret, at han drøftede dette med Henning Jensen Nyhuus i forbindelse med skolestrukturforhandlingerne.

Der blev på et tidspunkt stillet et forslag om afsætning af en konkret udvalgsformand i udvalget. De lavede et notat om dette, som byrådet fik.

Han var godt bekendt med de politiske konflikter i byrådet, men hans rolle var at vurdere lovligheden af omkonstitueringen. Han var ikke i tvivl om, at der var et sagligt grundlag. Han skulle ikke lave motivforskning i, hvorfor byrådets flertal ville lave om i strukturen. Han skulle heller ikke vurdere om mindretallet kunne have en interesse i at fastholde en konflikt i et forsøg på at undgå en omkonstituering. Han er ikke blevet spurgt om, hvordan man kunne få et lovligt grundlag. Han er ikke blevet spurgt om, hvordan man lovligt kunne få tre udvalgsformænd fjernet. Han har ikke talt med Lise Brandi-Hansen fra Indenrigsministeriet.

Frederik Gammelgaard har som vidne forklaret, at han siden 2016 har været direktør i Skanderborg Kommune. Han blev ansat som stabschef i Randers Kommune i 2013, hvor han blandt andet havde ansvar for kommunens juridiske funktion. Han refererede til kommunaldirektøren og deltog på alle byrådsmøder som byrådssekretær. Han er jurist og har altid beskæftiget sig med kommunalretlige forhold.

Når der opstod kommunaljuridiske problemstillinger, så gik man til ham eller til deres chefjurist. Han havde ikke noget med konstitueringsaftalen i 2013 at gøre. Han stod for udarbejdelsen af styrelsesvedtægten efter konstitueringsaftalen. Han blev meget hurtigt kontaktet af direktøren for sociale forhold og arbejdsmarked, idet aftalens sontring mellem beskæftigelsesudvalget og socialudvalget ville gøre arbejdet svært. Der blev som en del af konstitueringsaftalen oprettet et koordinationsudvalg, der skulle varetage de forventede snitfladeproblemer. Problemerne ville navnlig bestå i, at det ville blive svært at adskille økonomien for de opgaver, der nu blev fordelt på de to udvalg. Der ville også ske dobbeltbehandling af nogle sager. Kontanthjælpsreformen, der trådte i kraft i begyndelsen af 2014, gav også problemer. Flytningen af flygtninge til socialudvalget gav også anledning til problemer. Det endte med, at integrationsindsatsen over for flygtninge lå i socialudvalget, mens indsatsen for indvandrere lå i beskæftigelsesudvalget. Det gav anledning til uigennemsigthed på flere punkter. Da det var resultatet af en politisk aftale, kunne de som forvaltning ikke gøre noget ved det, udover at italesætte det. En ændring skulle komme fra det politiske niveau selv. Udviklingen af erhvervsudvalget til også at omfatte landdistrikterne medførte nogle kommunikative udfordringer, idet borgmesteren selv var meget aktiv i erhvervslivet. Det gjorde det nogle gange svært at forklare, at det ikke var borgmesteren, der havde ansvaret for erhvervsområdet, når det var tilfældet i langt de fleste andre kommuner, hvor erhvervsområdet hører under økonomiudvalget.

Han var ikke en del af forhandlingerne omkring skolestrukturen. Der var en række juridiske problemstillinger, som han var involveret i. Der var i byrådet tale om en meget konfrontatorisk proces, der påvirkede alle. Der var en grundlæggende mistillid mellem grupperingerne og også en vis mistillid til forvaltningen. Han bestræbte sig på at behandle alle lige, og der er nok blevet brugt flere ressourcer på betjeningen af Bjarne Overmark og Kasper Fuhr Christensen end på resten af byrådet tilsammen. Han havde mange drøftelser om juridiske spørgsmål med Kasper Fuhr Christensen.

Initiativet til omkonstitueringen var politisk. Spørgsmålet opstod for ham i foråret 2015, hvor der var mange, der spurgte ham om de juridiske aspekter. Han blev spurgt af blandt andet borgmesteren, kommunaldirektøren og Kasper Fuhr Christensen. Han svarede til alle, at der skulle være et sagligt grundlag, og formålet måtte ikke alene være at reducere et byrådsmedlems politiske indflydelse. Der skulle ikke så meget til, for at der var et sagligt grundlag. Omstruktureringen blev navnlig begrundet i strukturproblemerne i forhold til socialudvalget og beskæftigelsesudvalget. Hans råd var, at en normalisering af arbejdsfordelingen, hvor man så øgede antallet af medlemmer i beskæftigelsesudvalget på grund af de tilførte opgaver, ville være sagligt begrundet. Det ville også være sagligt at nedlægge erhvervs- og landdistriktudvalget og normalisere erhvervsområdets placering under økonomiudvalget. Det var det svar, som alle fik. Der blev ikke skrevet noget om det, fordi der ikke var nogen sag. Han ved ikke, hvordan politikerne var blevet opmærksomme på muligheden for en omkonstituering.

Han rådgav også om, hvornår en vedtægtsændring ville medføre en omkonstituering. Der skal relativt lidt til, og en ændring af medlemstallet i et stående udvalg vil som udgangspunkt være tilstrækkeligt. En vedtægtsændring kræver et flertal i byrådet. Omkonstitueringen kræver politiske drøftelser. Det var han ikke involveret i. Han vurderede ikke, hvad det enkelte byrådsmedlems motiv måtte være. Han vurderede kun, om det kunne gøres på en objektivt set lovlig måde.

Det lå lige for, at der ville skulle ske en omkonstituering, og i pressen kunne man konstatere, at valggrupperne ikke nødvendigvis ville blive de samme. For ham var det ikke et problem, hvis man først var blevet politisk enige om omkonstitueringen.

Han skrev vedtægtsændringen. Den var efter hans opfattelse sagligt begrundet og lovlig. På det tidspunkt var der allerede klaget til Statsforvaltningen, og han havde lavet et notat, der indeholdt hans juridiske vurdering af sagen.

Vedtægtsændringen var ikke blot en undskyldning for at lave en omkonstituering. Man kunne godt have levet videre med den gamle struktur, men det var uhensigtsmæssigt. Ændringen var efter hans opfattelse ikke et skalkeskjul for en politisk dagsorden. Han betragtede det som et hvert andet forslag, og han vurderede, om det objektivt set var et sagligt forslag. På baggrund af historikken, herunder at problemerne var blevet adresseret allerede ved den første konstitueringsaftale i 2013, var det hans vurdering, at der var et sagligt grundlag. Hans notat til Statsforvaltningen kom med som bilag til vedtægtsændringen. Der var formentlig også en mindretalsudtalelse.

Han har ikke haft møde med Randers Kommune om retssagen, men han har haft to møder med kommunens advokat, hvor de har gennemgået sagen. Han har ikke haft adgang til kommunens papirer.

Parternes synspunkter

Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié har til støtte for deres principale påstande gjort gældende, at der ved vurderingen af, om ændringen i styrelsesvedtægterne var lovlige, skal tages hensyn til, hvad der var hensigten med ændringen. Det fremgår af den politiske aftale ”Randers i fremdrift”, som Venstre og Dansk Folkeparti indgik, at aftalens formål var, at gennemføre en omkonstituering af kommunalbestyrelsen i Randers. De foreslåede ændringer af styrelsesvedtægten var en følge af omkonstitueringen. I forvaltningens indstilling til kommunalbestyrelsen er årsagsforholdet vendt om, så der indstilles til kommunalbestyrelsen at vedtage en ændring af styrelsesvedtægten, og at denne ændring af styrelsesvedtægten er så væsentlig, at der skal foretages nyvalg til alle stående udvalg.

Herefter og på baggrund af parts- og vidneforklaringerne og de øvrige beviser i sagen må det lægges til grund, at ønsket om at få fjernet Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié som udvalgsformænd var det reelle formål med at få ændret styrelsesvedtægten. Det er således uden betydning, at ændringerne i styrelsesvedtægten objektivt set var lovlige, da ændringerne forfulgte et usagligt formål, nemlig at sanktionere politiske modstanderes meningstilkendegivelser og lovlige politiske handlinger.

Hvis ændringer i styrelsesvedtægten kun er ugyldige i situationer, hvor ændringen **alene** sker for at reducere et eller flere kommunalbestyrelsesmedlemmers politiske indflydelse, er der reelt ingen beskyttelse mod politisk forfølgelse. Der vil altid være anført en motivation for styrelsesvedtægtsændringer, som objektivt set er saglig, selv om den reelle begrundelse eventuelt ikke er det.

Kommunalbestyrelsens beslutning den 22. juni 2015 om at ændre i styrelsesvedtægten må som følge heraf tilsidesættes som ugyldig. Hvis retten finder, at der på grund af den tid, der nu er gået, ikke længere er grundlag for dette, må vedtægtsændringen anses som ulovlig.

Til støtte for de subsidiære påstande gøres det gældende, at vedtægtsændringerne ikke var så væsentlige, at der var grundlag for at foretage en omkonstituering. Omkonstitueringen var derfor ugyldig. Hvis retten finder, at der på grund af det tidsmæssige ikke længere er grundlag for dette, må omkonstitueringen anses som ulovlig.

Randers Kommune har til støtte for den nedlagte frifindelsespåstand gjort gældende, at byrådets beslutning af 22. juni 2015 om ændring af styrelsesvedtægten og den efterfølgende omkonstituering af de stående udvalg er saglig og lovlig.

Ændringen af styrelsesvedtægten tjente det saglige formål at få etableret en mere hensigtsmæssig udvalgsstruktur. Hvis kommunalbestyrelsen i funktionsperioden opretter eller nedlægger stående udvalg, nedsætter eller forhøjer medlemstallet i de stående udvalg eller foretager væsentlige ændringer i udvalgenes opgaveområder, vil der være tale om så væsentlige ændringer af forudsætningerne for valg til stående udvalg, at der skal finde fornyet konstituering sted af alle de stående udvalg, hvis blot et enkelt medlem anmoder om det.

Efter disse veletablerede kommunalretlige parametre ændrede forudsætningerne for valg til de stående udvalg sig væsentligt ved ændringen af styrelsesvedtægten, hvorfor kommunalbestyrelsen var berettiget og forpligtet til at foretage fornyet konstituering af alle stående udvalg.

Ændringen af styrelsesvedtægten blev ikke gennemført **alene** med henblik på at opnå nyvalg til sagsøgernes udvalgsformandspladser. Der er ikke tale om en forvaltningsmæssig afgørelse, hvor der ikke må være usaglige hensyn. Der er tale om en beslutning i det politiske system, og der vil altid være politiske formål med de beslutninger, som kommunalbestyrelsen træffer. Det er ikke muligt at adskille, hvad hvert enkelt kommunalbestyrelsesmedlem havde som begrundelse for at stemme for ændringen af vedtægterne.

Det er ikke muligt at vurdere, hvor meget der er politik, og hvor meget der er andre hensyn, hvilket er baggrunden for, at det i den kommenterede kommunestyrelseslov fremgår, at en ændring af vedtægterne, som **alene** sker for

at reducere et eller flere bestemte kommunalbestyrelsesmedlemmers politiske indflydelse, ikke vil være lovlig. Hvis ændringen af styrelsesvedtægten tjener et sagligt formål, må den også godt have et politisk formål.

Rettenns begrundelse og afgørelse

Dommerne Anders Raagaard og Lene Holm Trøst udtaler:

Efter kommunestyrelseslovens § 17, stk. 1, varetages den umiddelbare forvaltning af en kommunes anliggender af et økonomiudvalg og flere stående udvalg, hvis sammensætning og myndighedsområde er bestemt i styrelsesvedtægten, der fastsætter de overordnede rammer for de kommunalpolitiske organers opgaver og virksomhed. Udvalgsmedlemmerne vælges efter forholdstal i forbindelse med kommunalbestyrelsens konstituering efter et nyvalg, og fordelingen af udvalgspladserne er derfor i alt væsentligt politisk bestemt. Valgene af udvalgsmedlemmer har virkning for kommunalbestyrelsens funktionsperiode frem til det følgende kommunalvalg, jf. kommunestyrelseslovens § 17, stk. 3, 2. pkt., og et udvalgsmedlem kan således ikke mod sin vilje fratages sin plads, fordi den pågældendes politiske standpunkt eller tilhørsforhold ændrer sig. Ligeledes gives der i kommunestyrelsesloven heller ikke umiddelbart nogen mulighed for inden for en funktionsperiode at foretage en omkonstituering af et eller flere udvalg, fordi der er sket ændringer i den politiske sammensætning af kommunalbestyrelsen, som dannede grundlag for den oprindelige konstituering. Det fremgår af betænkning nr. 894/1980, afsnit 6.2, at reglerne om forholdstalsvalg i sammenhæng med valgenes gyldighedsperiode navnlig tjener som beskyttelse af de forskellige politiske opfattelser i kommunalbestyrelsen, ligesom de i øvrigt har til formål at sikre ro og kontinuitet i kommunens arbejde.

Hvis en kommunalbestyrelse i løbet af sin funktionsperiode gennem ændring af styrelsesvedtægten foretager ikke helt ubetydelige ændringer i udvalgsstrukturen, for eksempel ved oprettelse eller nedlæggelse af udvalg eller ved ændring af udvalgenes medlemstal, indebærer dette imidlertid en så væsentlig ændring af forudsætningerne for fordelingen af udvalgsposterne, at der – hvis det begæres af blot et enkelt medlem – skal finde en ny konstituering sted af samtlige udvalg. En sådan omkonstituering vil i lighed med situationen efter et nyvalg i alt væsentligt ske ud fra politiske overvejelser, og den politiske sammensætning af udvalgene kan derved ændres.

Ved en ændring af styrelsesvedtægten er kommunalbestyrelsen – som ved andre beslutninger – bundet af forvaltningsretten, herunder af det almindelige princip om saglighed. En ændring af styrelsesvedtægten kan således kun begrundes i de strukturelle forhold, som vedtægten skal varetage, og der må

ikke forfølges uvedkommende formål. Da en ændring af udvalgsstrukturen stort set altid vil medføre en ny konstituering af samtlige udvalg, vil det imidlertid være uundgåeligt, at der i overvejelserne omkring udvalgsstrukturen tillige vil indgå politiske overvejelser i relation til udvalgenes efterfølgende sammensætning. Det kan derfor ikke antages, at ethvert politisk hensyn i den sammenhæng vil føre til, at en vedtægtsændring ikke kan anses for sagligt begrundet. Omvendt kan det dog heller ikke antages, at en vedtægtsændring, hvormed der tilsigtes en omkonstituering, der skal tilgodese visse kommunalbestyrelsesmedlemmers politiske indflydelse på bekostning af andres, vil være lovlig, alene fordi der tillige varetages et lovligt strukturelt formål.

Et flertal i kommunalbestyrelsen i Randers bestående af Venstre og Dansk Folkeparti vedtog den 22. juni 2015 en ændring af kommunens styrelsesvedtægt, der indebar nedlæggelse og oprettelse af stående udvalg samt ændrede opgaver og medlemstal i udvalgene. I den politiske aftale "Randers i fremdrift", der lå til grund for vedtægtsændringen, blev det anført blandt andet, at man derved ønskede en mere hensigtsmæssig udvalgsstruktur, der skulle føre erhvervsområdet tilbage til borgmesteren i økonomiudvalget, give en tydeligere opgavefordeling mellem socialudvalget og beskæftigelsesudvalget samt sikre en forbedret indsats vedrørende landdistrikterne. Efter forklaringerne fra navnlig Hans Nikolaisen og Frederik Gammelgaard lægger vi til grund, at det anførte afspejlede reelle strukturelle udfordringer i kommunen, og at der med ændringen i hvert fald i et vist omfang blev opnået en mere hensigtsmæssig struktur i hvert fald på disse punkter.

Der er under sagen enighed om, at den anførte begrundelse isoleret set må anses for saglig, og Randers Kommune har på den baggrund gjort gældende, at vedtægtsændringen er lovlig, allerede fordi den ikke alene var begrundet i det politiske ønske om nyvalg til de udvalgsformandsposter, som sagsøgerne bestred.

Som anført ovenfor er det imidlertid ikke vores opfattelse, at alene den omstændighed, at der kan anføres et lovligt formål, i sig selv medfører, at vedtægtsændringen er lovlig. Spørgsmålet i sagen er derfor, om flertallets beslutning om at ændre styrelsesvedtægten var således begrundet i uvedkommende hensyn, at den efter en samlet vurdering må anses for usaglig, uanset det i øvrigt saglige ønske om en mere hensigtsmæssig udvalgsstruktur.

Af "Randers i fremdrift" fremgår som et helt centralt punkt, at et flertal i kommunalbestyrelsen ønskede at foretage en omkonstituering af udvalgene med det formål at besætte sagsøgernes udvalgsformandsposter med perso-

ner, der var enige i hovedtrækkene i den førte politik, og som accepterede flertallets beslutninger. I en samtidig pressemeddelelse er det om baggrunden for ønsket videre anført, at de grupper, som udvalgsformændene repræsenterede, havde valgt at modarbejde flertallets beslutninger og stå uden for indflydelse. I tiden både før og efter offentliggørelsen af ”Randers i fremdrift” gav fremtrædende repræsentanter for kommunalbestyrelsens flertal i medierne udtryk for tilsvarende synspunkter, og det må efter det foreliggende lægges til grund, at disse var dækkende for den samlede holdning i kommunalbestyrelsens flertal.

Heroverfor står, at spørgsmålet om udvalgsstrukturens hensigtsmæssighed kun omtales ganske kortfattet i den politiske aftale, og det ikke ses at have indgået i videre omfang i den politiske debat, hverken i kommunalbestyrelsen eller offentligt. Ligeledes ses der – i modsætning til Højesterets dom af 18. marts 1987 i sagen om Villo Sigurdsson (U1987.311) – ikke at være nogen direkte forbindelse mellem på den ene side de strukturelle uhensigtsmæssigheder, som vedtægtsændringen angav at skulle afhjælpe, og på den anden side den fratagelse af politisk indflydelse, som ændringen ville medføre.

Efter en samlet vurdering af sagens omstændigheder finder vi det derfor godtgjort, at den afgørende reelle begrundelse for kommunalbestyrelsens beslutning om at ændre styrelsesvedtægten var, at man ønskede en omkonstituering af de stående udvalg, således at der i disse blev skabt flertal for i medfør af kommunestyrelseslovens § 22, stk. 1, at kunne afsætte sagsøgerne fra deres formandsposter og derved fratage dem politisk indflydelse.

Da dette formål ligger uden for det område, der efter kommunestyrelsesloven lovligt kan begrunde en ændring af styrelsesvedtægten, er kommunalbestyrelsens beslutning af 22. juni 2015 om ændring af Randers Kommunes styrelsesvedtægt ugyldig.

Vi stemmer herefter for at tage Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madiés principale påstand til følge.

Dommer Henrik Præstgaard udtaler:

Det følger af kommunestyrelseslovens § 2, stk. 2, at kommunalbestyrelsen til enhver tid kan ændre i styrelsesvedtægten og derved ændre på antallet af udvalg, udvalgenes arbejdsopgaver mv. Hvis kommunalbestyrelsen i medfør af § 2, stk. 2, nedlægger eller opretter udvalg, eller væsentligt ændrer i udvalgenes opgaveområder, sker der en så væsentlig ændring af forudsætningerne for valg til stående udvalg, at der skal ske en ny konstituering. Dette

gælder uanset bestemmelsen i kommunestyrelseslovens § 17, stk. 3, hvor det fremgår, at valg af medlemmer til udvalg har virkning for kommunalbestyrelsens funktionsperiode. Det er således op til kommunalbestyrelsens flertal at afgøre, om der er grundlag for at foretage ændringer i styrelsesvedtægten med den virkning, at væsentlige ændringer i styrelsesvedtægten medfører, at der skal ske en ny konstituering.

Den 22. juni 2015 besluttede et flertal af kommunalbestyrelsen i Randers bestående af Venstre og Dansk Folkeparti at ændre styrelsesvedtægten for Randers Kommune. Ændringen i styrelsesvedtægten betød blandt andet, at opgaver fra socialudvalget, inkl. de ikke arbejdsmarkedssparate borgere blev flyttet til beskæftigelsesudvalget, at erhvervs- og landdistriktsudvalget blev nedlagt, og at der blev oprettet et landdistriktsudvalg, mens opgaverne vedrørende erhvervsudvikling blev overført til økonomiudvalget. Umiddelbart efter vedtagelsen af vedtægtsændringen blev der foretaget en omkonstituering af alle stående udvalg, hvilket betød, at Bjarne Overmark mistede posten som formand for børne- og skoleudvalget, at Kasper Fuhr Christensen mistede posten som formand for socialudvalget, inkl. de ikke arbejdsmarkedssparate, og at Daniel Madié mistede posten som formand for erhvervs- og landdistriktsudvalget.

Der er efter bevisførelsen ikke grundlag for at tilsidesætte ændringerne i styrelsesvedtægten som værende uden saglig begrundelse. Der er herved lagt vægt på forklaringerne fra Hans Nikolaisen, Frederik Gammelgaard og tidligere borgmester Claus Omann Jensen om det uhensigtsmæssige i navnlig opgavefordelingen mellem socialudvalget og beskæftigelsesudvalget. Det er endvidere tillagt betydning, at der ikke kan stilles store krav ved vurderingen af, hvad et flertal i kommunalbestyrelsen vurderer er en hensigtsmæssig udvalgsstruktur, og dermed hvornår der kan være behov for en ændring af styrelsesvedtægten. Den omstændighed, at beslutningen om at foretage ændringer i styrelsesvedtægten ubestridt også var båret af hensynet til at lave en omkonstituering – og dermed få udpeget nye udvalgsformænd i stedet for sagsøgerne – kan efter en samlet vurdering ikke føre til, at beslutningen om ændring af styrelsesvedtægten var ugyldig eller ulovlig.

De ændringer i styrelsesvedtægten, der blev vedtaget den 22. juni 2015, var så væsentlige, at kommunalbestyrelsen var forpligtet til at lade en ny konstituering finde sted, såfremt blot et medlem af kommunalbestyrelsen krævede det. Det var derfor berettiget, at kommunalbestyrelsen efter beslutningen om at ændre i styrelsesvedtægten foretog nyvalg til alle stående udvalg.

Jeg stemmer derfor for at frifinde Randers Kommune.

Der træffes afgørelse efter stemmeflertallet.

I sagsomkostninger skal Randers Kommune til Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié i alt betale 100.500 kr. Heraf er 500 kr. til dækning af udgift til retsafgift, mens resten er til dækning af udgift til advokatbistand inkl. moms, da Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié har oplyst, at de ikke af relevans for sagen er momsregistreret. Der er ved fastsættelse af beløbet til dækning af udgift til advokatbistand lagt vægt på sagens karakter og hovedforhandlingens varighed.

Thi kendes for ret:

Kommunalbestyrelsens beslutning af 22. juni 2015 om ændring i Randers Kommunes styrelsesvedtægt i funktionsperioden 2014-2017 er ugyldig.

Randers Kommune skal inden 14 dage til Bjarne Overmark, Kasper Fuhr Christensen og Daniel Madié betale sagens omkostninger med 100.500 kr., der forrentes efter rentelovens § 8 a.

Henrik Præstgaard
dommer
/swm

Anders Raagaard
dommer

Lene Holm Trøst
retsassessor

Udskriftens rigtighed bekræftes.
Retten i Randers, den 5. april 2018.